

**T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**4-6 YAŞ GRUBUNDA ÇOCUĞU OLAN EBEVEYNLERİN İSTİSMAR
FARKINDALIKLARI (DİYARBAKIR ÖRNEĞİ)**

**TEZİ YAZAN
Nurcan ERCAN**

**Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Yunus Emre AYNA (Dicle Üniversitesi)
Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Soner ÇAKMAK (Çukurova Üniversitesi)
Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi İbrahim İNAN**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / EYLÜL, 2018

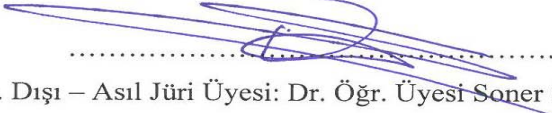
ONAY

T.C
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ' NE

201610011 numaralı öğrencimiz olan **Nurcan ERCAN** tarafından hazırlanan “**4-6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Ebeveynlerin İstismar Farkındalıkları**” başlıklı bu tez çalışması jürilerimiz tarafından **oy birliğı** ile **Psikoloji** Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

 Üniv. Dışı Asıl Jüri Üyesi - Tez Danışmanı - Jüri Başkanı: Dr. Öğr.Üyesi Yunus Emre AYNA
 (Dicle Üniversitesi)

 Üniv. İçi – Asıl Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi İbrahim İNAN

 Üniv. Dışı – Asıl Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Soner ÇAKMAK
 (Çukurova Üniversitesi)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

 28 / 09 / 2018

Doç. Dr. Murat KOÇ
 Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

Kaybettiğim güzel abime; varlığının da yokluğunun da yoluma kattıklarına sevgimle

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

28/09/2018

Nurcan ERCAN

TEŞEKKÜR

Öncelikle yüksek lisans eğitimime başlamama önyak olan ,bana olan inancı ve güveni ile desteğini her daim hissettiğim, yıldığım zamanlarda bile hiç bıkmadan beni motive eden, başarılarımı destekleyen mütevaziliği ve yüce gönüllülüğü ile öğrencilerine ışık tutan hocam aynı zamanda tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Yunus Emre AYNA'ya yürekten teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim süresince hem hocalığı hem arkadaşlığı, pozitif enerjisi, sabrı ve her daim yüksek motivasyonu için güzel ruh Dr. Öğr. Üyesi İbrahim İNAN'a teşekkürlerimi belirtmek istiyorum.

Tez çalışmam ile ilgili tüm sorularıma büyük bir sabır ile cevap olan Uzman Klinik Psikolog Emrehan ALPAY'a verdiği tüm emekler için teşekkür ediyorum.

Yollarımızın tesadüfen kesişmesi ile tez konumun belirlenmesinde bana ışık olan ve eminim bundan sonra da birçok çalışmamda yanımda olacağından emin olduğum, bilgeliği ile etrafındaki herkese destek olmaya çalışan Prof.Dr. Oğuz Polat'a teşekkür ediyorum.

İyi-kötü zamanlarımda yanımda olan, beni destekleyen bana aile olan arkadaşlarıma başta Esin ÖZBEY'e , Makbule BULUT'a, Şermin AYGÜRT'e daha nice nice arkadaşlarıma bana her zaman inandıkları ve bu yolda beni hiç yalnız bırakmadıkları için teşekkür ediyorum. Arkadaşlarım, dostlarım iyi ki varsınız.

Son olarak hiç yılmadan yollarımı gözleyen benimle her daim gurur duyan anneme, tüm toplumsal baskılara rağmen bana bugünlere gelmemde şans tanıyan rahmetli babama, tez çalışmamda asistanım gibi çalışan kardeşim Fidan ERCAN'a ve ailemin geri kalan tüm üyelerine, ablalarıma çok teşekkür ediyorum.

ÖZET

4-6 YAŞ GRUBUNDA ÇOCUĞU OLAN EBEVEYNLERİN İSTİSMAR FARKINDALIKLARI (DİYARBAKIR ÖRNEĞİ)

Nurcan ERCAN

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Anabilim Dalı

Tez Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Yunus Emre AYNA

Eylül 2018, 70 sayfa

Bu çalışmada 4-6 yaş aralığında çocuğa sahip ebeveynlerin istismar farkındalıkları ve farkındalık düzeylerinin bazı değişkenlerle olan ilişkisini incelemek amaçlanmıştır. Çalışmanın verileri 01.07.2018 ile 19.09.2018 tarihleri arasında Diyarbakır İlindeki 4-6 yaş çocuk sahibi olan 197 ebeveyne ölçek uygulanarak toplanmıştır. Çalışma kapsamında ebeveynlerin demografik bilgilerinin belirlenmesi amacıyla kişisel bilgi formu ve istismar farkındalıklarını belirlemek amacıyla İstismar Farkındalık Ölçeği-Ebeveyn Formu uygulanmıştır. Elde edilen veriler istatistiksel olarak SPSS 21 Paket programı ile analiz edilmiştir. Çalışmanın sonuçları incelendiğinde; ebeveynlerin %55'inin orta ve yüksek düzeyde istismar potansiyeli olduğu, eğitim süresi düşük olan annelerin eğitim süresi yüksek annelere göre daha çok istismar potansiyeli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca düşük ekonomik düzeydeki ve geleneksel ailelerdeki ebeveynlerin daha yüksek istismar potansiyeli olduğu görülmektedir. Buna ek olarak ebeveynler kız çocuklarını erkek çocuklarına göre daha yüksek düzeyde istismar etme potansiyeline sahiptirler. Çalışmanın sonucunda istismar ile ebeveynin cinsiyeti, annenin çalışma durumu, ebeveynin yaşı e aile türü arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: 4-6 yaş çocuk, istismar, ebeveyn

ABSTRACT**INVESTIGATION OF ABUSE AWARENESS OF CHILD PARENTS IN 4-6
YEARS OF AGE (DİYARBAKIR SAMPLE)****Nurcan ERCAN****Master Thesis, Department of Psychology****Supervisor: Dr. Yunus Emre AYNA****September 2018, 70 pages**

In this study, it was aimed to determine the abuse awareness of parents who have children in the age range of 4-6 years and to investigate the relation with some variables. The data of the study were gathered after reaching the 197 parents who have 4-6 age children in Diyarbakır Province between 01.07.2018 and 19.09.2018. In order to determine the demographic information of the parents the personal information form and Abuse awareness Scale-Parental Form was applied to determine to abuse potential. The obtained data were analyzed statistically by SPSS 21 Package program. When the results of the study are examined; 55% of parents had a medium and high level of abuse potential, and the duration of education for low-education mothers was more likely to be abuse potential than for high-mothers. It is also seen that parents at low economic levels and in traditional families have a higher exploitation potential. In addition, parents have the potential to abuse girls at a higher level than boys. As a result of the study, it was observed that there was no significant difference between abuse and the gender of the parent, the working status of the mother, the age of the parent and the family type.

Keywords: 4-6 year old child, abuse, parent

ÖNSÖZ

Çocuk istismarı karmaşık, çeşitli birçok nedeni olan ve travmatik sonuçlar ortaya çıkaran tıbbi, hukuki, gelişimsel, psikolojik ve sosyal kapsamlı önemli bir sorundur. Dünya Sağlık Örgütü istismarı bir yetişkin tarafından bilinçli veya farkında olmadan yapılan , çocuğun ruh ve beden sağlığını ,fiziksel ve psiko-sosyal gelişimini olumsuz etkileyen davranışların tümü olarak görür. Çocuk istismarı; fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar ve ihmal olarak dört grupta sınıflandırılır.

Çocuk istismarı dünyada da ülkemizde de çok sık karşılaşılan hassas bir konudur. Sağlıklı toplumların sağlam temeller üzerine oluşabilmesi için gerekli olan en önemli şart geleceğimizi oluşturan çocukların ruhsal ve fiziksel olarak sağlıklı olmasıdır. Bu nedenle bu konu günümüzde sosyal bilimlerin en önemli konularından biri olarak karşımıza çıkar.

Çocuk istismarı ile ilgili yapılan başvurulara bakıldığında çocuğun en fazla aile içinde istismara uğradığı görülmektedir. Aile çocuğun beslenme, bakım, korunma gibi fizyolojik ihtiyaçlarının yanı sıra duygusal ihtiyaçlarını da karşılayan, çocuğu toplumsal olarak da şekillendiren, çocuğun bütün gelişim alanlarını etkileyen ve toplumla uyumlu bir iletişim sağlamasında rol oynayan bir birimdir. Ebeveynin çocuk yetiştirme konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması, üstlendiği sorumluluğu yerine getirememesi, eğitim durumu ,maddi durum,iletişim gibi birçok konudaki problemler ailenin inançları,değerleri, benimsediği toplumsal normlar istismarın ortaya çıkmasında rol oynamaktadır.

Aile üyeleri çoğu zaman farkında olmadan çocuğunu istismar edebilmekte veya çocuğunun istismar edilmesine kayıtsız kalabilmektedir. Bu nedenle çocuğa yapılan hangi davranışların ihmal ve istismar olarak algılanacağı konusunda ebeveynlerin farkındalığı, bilgi düzeyleri çok önemli bir husustur. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı çocuğa bakmakla yükümlü olan kişilerin çocuk istismarı konusunda farkındalık düzeylerinin, bilgi ve becerilerinin belirlenmesi ve eksik bilgiler doğrultusunda bilinçlendirmelerin yapılmasıdır.

28/09/2018

Nurcan ERCAN

İÇİNDEKİLER**Sayfa No:**

KAPAK	i
ONAY	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLOLAR LİSTESİ	xii
EKLER LİSTESİ	xiv

BÖLÜM I**1. GİRİŞ**

1.1. Araştırmanın Arka Planı	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Problemi.....	2
1.4. Araştırmanın Önemi	2
1.5. Araştırmanın Hipotezleri	3
1.6. Araştırmanın Sayıltıları.....	3
1.7. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları.....	4
1.8. Tanımlar.....	4

BÖLÜM II**2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR**

2.1. İhmal ve İstismarın Olası Sonuçları.....	6
2.2. Yaygınlık	8
2.3. Çocuk İstismarının Türleri ve Türlerinin Tanımı	9
2.3.1. Fiziksel İstismar	9

2.3.2. İhmal	12
2.3.3. Cinsel İstismar	14
2.3.4. Duygusal İstismar	18
2.4. Konu İle İlgili Yapılan Çalışmalar.....	21

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı.....	23
3.2. Araştırmanın Modeli.....	23
3.3. Evren ve Örneklem	23
3.4. Araştırmanın Yapılışı.....	23
3.5. Veri Toplama Araçları	24
3.5.1. Kişisel Bilgi Formu.....	24
3.5.2. İstismar Farkındalık Ölçeği Ebeveyn Formu.....	24
3.6. Verilerin Analizi	25

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

4.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular	26
4.2. Ölçeğe İlişkin Bulgular	31

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA VE YORUM

5.1. Ebeveynlerin İstismar Farkındalık Ölçeğinden Aldıkları Sonuçlar.....	37
5.2. Ebeveynlerin Yaşı ve Cinsiyeti	38
5.3. Ebeveynlerin Eğitim Durumu.....	38
5.4. Ailenin Ekonomik Durumu	38
5.5. Ailenin Kişi Sayısı	38
5.6. Çocuğun Cinsiyeti.....	39

BÖLÜM VI**6. SONUÇ VE ÖNERİLER**

6.1. Sonuç	40
6.2. Öneriler	40

7. KAYNAKÇA	42
--------------------------	-----------

8. EKLER	51
-----------------------	-----------

9. ÖZGEÇMİŞ	56
--------------------------	-----------

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa No:

Tablo 1.	Ebeveynlerin Cinsiyeti ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:	26
Tablo 2.	Annenin Yaşı ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:.....	26
Tablo 3.	Annenin Çalışma Durumu ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:	26
Tablo 4.	Annenin Eğitim Durumu ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:.....	27
Tablo 5.	Annenin Eğitim Süresi ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:	27
Tablo 6.	Babanın Yaşı ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:	27
Tablo 7.	Babanın Eğitim Durumu ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:	28
Tablo 8.	Babanın Eğitim Süresi ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:	28
Tablo 9.	Babanın Mesleği ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:	29
Tablo 10.	Ailenin Gelir Durumu ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:	29
Tablo 11.	Aile Tipi ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:	29
Tablo 12.	Ailede Yaşayan Kişi Sayısı ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:.....	30
Tablo 13.	Katılımcıların Çocuk Sayısı ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:	30
Tablo 14.	Çocuğun Cinsiyeti ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:.....	30
Tablo 15.	İstismar Farkındalık Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler:	31
Tablo 16.	İstismar Farkındalık Ölçeğinden Alınan Puanların Dağılımı:	31
Tablo 17.	İstismar Farkındalık Ölçeğinden Alınan Puanların Ebeveynlerin Cinsiyeti Açısından Karşılaştırıldığı Bağımsız T Testi Sonuçları:.....	32
Tablo 18.	İstismar Farkındalık Ölçeğinden Alınan Puanların Ebeveynin Yaşı Açısından Karşılaştırıldığı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları:	32
Tablo 19.	İstismar Farkındalık Ölçeğinden Alınan Puanların Annenin Çalışma Durumu Açısından Karşılaştırıldığı Bağımsız T Testi Sonuçları:.....	33
Tablo 20.	İstismar Farkındalık Ölçeğinden Alınan Puanların Ebeveynlerin Eğitim Süresi Açısından Karşılaştırıldığı Bağımsız T Testi Sonuçları:	33
Tablo 21.	İstismar Farkındalık Ölçeğinden Alınan Puanların Ailenin Gelir Durumu Açısından Karşılaştırıldığı Bağımsız T Testi Sonuçları:.....	34
Tablo 22.	İstismar Farkındalık Ölçeğinden Alınan Puanların Aile Tipi Açısından Karşılaştırıldığı Bağımsız T Testi Sonuçları:	34

- Tablo 23.** İstismar Farkındalık Ölçeğinden Alınan Puanların Ailede Yaşayan Kişi Sayısı Açısından Karşılaştırıldığı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları: 35
- Tablo 24.** İstismar Farkındalık Ölçeğinden Alınan Puanların Çocuk Sayısı Açısından Karşılaştırıldığı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları: 35
- Tablo 25.** İstismar Farkındalık Ölçeğinden Alınan Puanların Çocuğun Cinsiyeti Açısından Karşılaştırıldığı Bağımsız T Testi Sonuçları: 36

EKLER LİSTESİ**Sayfa No:**

8.1. Etik Kurul Onay Belgesi.....	51
8.2. Kişisel Bilgi Formu.....	52
8.3. İstismar Farkındalık Ölçeği Ebeveyn Formu.....	53

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Arka Planı

Çocuk ihmal ve istismarı insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Çok eski zamanlardan bu yana çocuklar yetişkinler tarafından çeşitli kötü muamelelere maruz bırakılmakta ve bununla birlikte fiziksel ve cinsel yönden sömürülmekte ve zarar görmektedir. Çocuk istismarı ve ihmali konularının kökeni çok eskilere dayanmasına rağmen bu konu ile ilgili çalışmaların bilim dünyasında çalışılması oldukça yenidir (Polat, 2007).

Çocuk istismarı ve ihmali, bir yetişkin tarafından çocuğa yöneltilen, toplumsal kurallar ve profesyonel kişilerce uygunsuz ya da hasar verici olarak nitelendirilen, çocuğun gelişimini engelleyen ya da kısıtlayan eylem ve eylemsizliklerin tümüdür. Bu eylem ya da eylemsizliklerin bir sonucu olarak çocuğun fiziksel, ruhsal, cinsel ya da sosyal açıdan zarar görmesi, sağlık ve güvenliğinin tehlikeye girmesi söz konusudur (Taner ve Gökler, 2004). İstismar ve ihmali; yalnız aileleri değil, toplumu, sosyal kuruluşları, yasal sistemleri, eğitim sistemini ve iş alanlarını da etkileyen bir halk sağlığı sorunu oluşturmaktadır (Oral ve ark., 2001).

İhmal ve istismar, henüz gelişim sürecindeki çocuğun bedensel, sosyal ve psikolojik sağlığını kısa, orta ve uzun vadede olumsuz yönde etkileyebilecek bir süreçtir. İnsan hayatının ilk dönemlerinden itibaren en hızlı büyüme, gelişme ve olgunlaşma gösterdiği dönem okul öncesi dönemdir. (Oktay 2010; Yavuzer 2012). Aile başta olmak üzere çevresinin çocuğa yeterli sevgi ve ilgi göstermesi bu gelişme dönemini sağlıklı bir şekilde tamamlamasını sağlar (Akçay 2008; Özcebe ve ark 2011). Çocuğun bu dönemi en iyi biçimde geçirememesi, aile ve ailenin dışında içinde bulunduğu çevre tarafından ihmal ve istismar edilmesi, sağlıklı bir kişilik geliştirmesini engelleyecektir. Erken çocukluk döneminde (0-6 yaş) yaşanan ihmal ve istismar çok daha risklidir, çünkü çocukluk çağı travmalarının beyin korteksinin gelişimi ile ilişkisi vardır. Bilindiği gibi korteks; hafıza, dikkat, algısal farkındalık, düşünme, dil ve bilinç gibi birçok karmaşık beyin fonksiyonlarının işleyişinden sorumludur. Erken çocukluk döneminde yaşanan travmaların korteksin gelişimini etkilediği ve bu değişimlerin zeka ve duyguları düzenleme yeteneğini bozduğu düşünülmektedir (NCTSN, 2010).

4-6 yaş arasında okul öncesi eğitim sürecine başlayan çocuk için okuldaki yaşantıları ve farklı alanlarda sosyalleşme ile ebeveynlerine olan bağlılığının azalmasına karşın, yine de en büyük sevgi ve ilgi ihtiyacını ebeveynlerden karşılar. Bu dönemde ebeveynler ve çocuk arasında kurulan iletişimin niteliği çocuğun ruh ve beden sağlığının gelişimi açısından önem arz etmektedir. Ebeveynler bu süreçte çocuğun disiplini için çeşitli yöntem ve tekniklere başvurumaktadırlar. Bazı ebeveynler farkında olarak veya olmayarak çocuklarına fiziksel ceza uygulayabilirken, bazıları ise çocuğu çeşitli şeylerden yoksun bırakarak, sözel şiddet uygulayarak ya da çocuğu ihmal ederek disipline etmeye çalışırlar. Ebeveynlerin bu tutumlarının belirli bir bölümü istismar kategorisi içinde sınıflandırılmaktadır (Pekdoğan, 2016). İstismar olarak kabul edilen bu davranışlar çocuğun ruhsal/duygusal, fiziksel, cinsel ve sosyal açıdan zarar görmesine sebep olmakta ve bunun sonucu olarak ruh/beden sağlıkları ve güvenlikleri tehlikeye girebilmektedir (Hildyard ve Wolfe, 2002; Kaplan, Pelcovitz ve Labruna, 1999).

1.2. Araştırmanın Amacı

Çocuk istismarı her kültürde ve toplumda karşılaşılan sosyal bir problemdir. Çocuk istismarına yönelik yapılan birçok çalışmanın yanı sıra bu araştırma ebeveynlerin kendisi ve çevredeki diğer kişiler tarafından çocuk için istismar unsuru oluşturabilecek davranışları ile ilgili farkındalık düzeylerini ve istismar potansiyellerini ölçmeyi, istismar potansiyellerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlamaktadır.

1.3. Araştırmanın Problemi

Çocuk istismarı dünyada da ülkemizde de çok sık karşılaşılan hassas bir konudur. Sağlıklı toplumların sağlam temeller üzerine oluşabilmesi için gerekli olan en önemli şart geleceğimizi oluşturan çocukların ruhsal ve fiziksel olarak sağlıklı olmasıdır. Bu nedenle bu konu günümüzde sosyal bilimlerin en önemli konularından biri olarak karşımıza çıkar.

Yapılan bu çalışmada ebeveynlerin eğitim durumlarının, ekonomik düzeylerinin ve sahip oldukları çocuk sayısının istismar farkındalığı üzerinde etkili olduğu öngörülmektedir.

1.4. Araştırmanın Önemi

İstismar ve ihmal yalnız aileleri değil, toplumu, sosyal kuruluşları, yasal

sistemleri, eğitim sistemini ve iş alanlarını da etkileyen bir halk sağlığı sorunu olarak görmek gerekmektedir (Akduman ve ark., 2005; Bahar, Savaş ve Bahar, 2009). Benzer şekilde Dünya Sağlık Örgütü de şiddeti ve şiddetin önlenmesini bir halk sağlığı sorunu olarak ele almaktadır (Freitag, Lazoritz ve Kini 1998; Bahar, Savaş ve Bahar, 2009).

İstismar, çocuğun doğduğu andan itibaren bulunduğu her yerde (evde, oyun parklarında, okulda) çeşitli sebepler dahilinde karşılaşılabileceği önemli bir toplumsal sorundur (Özmen, 2004). Aile içindeki çocuk yetiştirme sürecinde ebeveynler bazı durumlarda istemli ya da istem dışı bir şekilde çocuğun gelişimini engelleyecek veya duraklamasına sebep olabilecek bazı davranışlar gösterebilirler. Bu davranışlar, bazı durumlarda çocuğa yöneltilmiş şiddet, çocuğu dikkate almama, gerekli özeni göstermeme şeklinde ortaya çıkabilir (Polat, 2001).

Çocuklarda istismar olgularının azaltılması hatta ortadan kaldırılması için çocuklarla birlikte yaşayan aile ve onların bakım ve eğitim ihtiyaçlarına hizmet veren kişilerin çocukta istismar olgularını tanımaları, algılamaları ve farkındalıklarını artırmaları son derece önemlidir (Akçay 2008; Erol 2007; Kocaer 2006; Zeren ve ark. 2012). Çocuk istismarının aile içerisinde de oluşabilmesi sebebiyle çocuğa her açıdan zarar verici ebeveyn tarafından uygulanan istismar olgusunun belirlenmesi, konuyla ilgili toplumun aydınlatılması ve farkındalık yaratması açısından önemli olacaktır.

1.5. Araştırmanın Hipotezleri

H1 = Ebeveynlerin istismar potansiyelleri cinsiyet açısından farklılık göstermektedir.

H2 = Ebeveynlerin istismar potansiyeli yaşa göre farklılık göstermektedir.

H3 = Annelerin istismar potansiyeli çalışma durumuna göre farklılık göstermektedir.

H4 = Ebeveynlerin istismar potansiyeli ekonomik duruma göre farklılık göstermektedir.

H5 = Ebeveynlerin istismar potansiyeli aile türü ve aile tipine göre değişiklik göstermektedir.

H6 = Ebeveynlerin istismar potansiyeli çocuğun cinsiyetine göre farklılık göstermektedir.

1.6. Araştırmanın Sayıtları

- Çalışmaya katılan katılımcıların ölçekleri ve bilgi formunu samimi bir şekilde doldurdukları varsayılmaktadır.
- Örneklemin evreni temsil edeceği varsayılmaktadır.

- Araştırmada kullanılan İstismar Farkındalık Ölçeği Ebeveyn Formunun mevcut çalışmanın amaçladığı durumları ölçtüğu varsayılmıştır.

1.7. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

- Uygulanan testler kişilerin kendi beyanlarına dayalıdır. Bu nedenle bilgiler gerçekçi şekilde verilmemiş olabilir. Bu noktada özellikle istismar deneyimlerine ve davranış problemlerine ilişkin toplumsal ön yargılardan veya güven sorunundan dolayı bilgilerin bazılarının gizlenmiş veya çarpıtılmış olma olasılığı bulunmaktadır.

1.8. Tanımlar

Çocuk İstismarı: 18 yaşını doldurmamış olan çocuğun bir yetişkin tarafından gelişimini olumsuz yönde etkileyici biçimde fiziksel, duygusal veya cinsel açıdan zarar görmesidir (Yavuzer, 2000).

İhmal: Çocuğa bakmakla yükümlü olan kişi veya kişilerin bu yükümlülüğu yerine getirmemesi ve beslenme, barınma, tıbbi veya duygusal ihtiyaçlarını veya çocuk için uygun yaşam koşulları için gerekli ilgilini gösterilmemesidir (Polat, 2001).

Fiziksel İstismar: Çocuğa bakmakla yükümlü kişi veya kişilerin çocuğa fiziksel açıdan zarar vermesi ve bedensel bütünlüğünü bozmasıdır (Polat, 2001).

Duygusal İstismar: Çocuklara bakım veren kişi veya kişilerin olumsuz tutum veya davranışlarına maruz kalmaları ve çocuğun sevgi ihtiyaçının karşılanmamasıdır (Büke, 2006).

Cinsel İstismar: Psikososyal gelişimini tamamlamamış ve yaşi küçük olan bir çocuğun yetişkin bir kişi tarafından cinsel olarak kullanılmasıdır (Polat, 2001).

BÖLÜM II

2. KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Türk Dil Kurumu (2018) ‘istismar’ kelimesinin karşılığını birinin niyetini kötüye kullanma, sömürme şeklinde; ‘İhmal’ kelimesini ise gereken ilgiyi göstermeme, boşlama, önem vermeme olarak tanımlanmaktadır. İngilizce’ de “Child Abuse and Neglect” karşılığı olarak Türkçe’ de farklı kelimeler kullanılmakla birlikte “çocuk istismarı ve ihmali” en sık kullanılan kelimelerdir. “Abuse” yerine ise örselenme, kötü muamele veya istismar kelimeleri kullanıldığı bildirilmektedir (Polat 2007). Çocuk istismarı ile ilgili ilk tıbbi tanım Fransız Adli Tıp Profesörü Ambres Tardieu tarafından 1860 yılında yapıldığı bildirilmekte olup Tardieu’ nun fiziksel şiddet sonucunda öldürülen 32 çocukla ilgili bir çalışma yayınladığı kaynaklarda gösterilmektedir (Roche ve ark. 2005). 1962 yılında pediatri hekimi Henry Kempe’ nin etiyolojik açıklama yaparak çocuk istismarını tanımladığı kuramsal olarak tanımladığı görülmektedir (Polat, 1997). 1960’larda “Dövülmüş Çocuk Sendromu” adı altında fiziksel istismara yönelik olarak başlayan çalışmalar; 1970’lerde cinsel istismarın farkına varılması ve yirminci yüzyılın sonlarına doğru duygusal istismarın da fiziksel ve cinsel istismar kadar önemli olduğunun anlaşılması ile çocuk istismarı ve ihmali bir sorun olarak ele alınmaya başlanmıştır (Irmak 2008; Bahar, Savaş ve Bahar, 2009).

Literatür incelendiğinde çocuğa yönelik ihmal ve istismarın farklı tanımları olduğu görülmektedir. Şahin (2006), çocuk ihmal ve istismarı kavramını; çocukların anne ya da babaları gibi, onlara bakıp gözetmekle görevli sorumluluk güç ve güven ilişkisi içinde oldukları kişiler ya da yabancılar tarafından bedensel ve/veya psikolojik sağlığına zarar verecek ve sosyal gelişimlerini engelleyecek biçimde uygulanan tüm fiziksel, duygusal ya da cinsel tutumları, ihmali, ticari amaçla sömürüyü kapsadığını ifade etmektedir. Bir diğer tanım ise çocuk istismarı ve ihmali; anne, baba ya da bakıcı gibi bir erişkin tarafından çocuğa yöneltilen, toplumsal kurallar ve profesyonel kişilerce uygunsuz ya da hasar verici olarak nitelendirilen, çocuğun gelişimini engelleyen ya da kısıtlayan eylem ve eylemsizliklerin tümü (Oral ve ark., 2001; Bahar, Savaş ve Bahar, 2009) olarak kabul etmektedir. Taner ve Gökler (2004) çocuk istismarını, çocuğun kendisinden en az 6 yaş büyük biri tarafından beden ve ruh sağlığına zarar verecek şekilde fiziksel, zihinsel duygusal veya sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen, toplumsal kurallar ve profesyonel kişiler tarafından uygun

olmayan ya da zarar verici olarak değerlendirilen eylemlere maruz kalma olarak tanımlanmaktadır. Kuşgözlüoğlu (2011), çocuk istismarını çocuğa bakım vermekten sorumlu olan kişilerin çocuğun ihtiyacının giderilmemesi ve fiziksel ya da psikolojik gelişimlerine zarar verici eylemlerde bulunması olarak tanımlamaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün yapmış olduğu tanımlamaya göre çocuğun sağlığını fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişimini olumsuz bir şekilde etkileyen bir yetişkin veya toplumca bilerek veya bilmeyerek yapılan davranışlar çocuk istismarı ve ihmali olarak değerlendirilir. Çocuk istismarı sadece yetişkin bir kimse tarafından değil, çocuğun akrabaları tarafından da yapılabilir (Ünal, 2008).

Topçu (2009) ise çocuk istismarını, yetişkin bir kişi ile çocuk arasındaki bir ilişki-iletişim biçimi olarak tanımlamıştır. Topçu, bu iletişim türünü saldırganlık ve şiddet veya çocuğun gelişimsel süreci için gerekli olan bedensel, sosyal ve ahlaki desteğin sağlanamaması şeklindeki eylemleri içeren ve davranışsal, duygusal veya cinsel etkileşim bağlamında gerçekleşen insanlık dışı bozuk bir iletişim olarak tanımlamaktadır.

2.1. İhmal ve İstismarın Olası Sonuçları

Çocukluk döneminde yaşanan ihmal ve istismarın kişideki olumsuz etkileri uzun ve kısa vadeli olabileceği gibi hayat boyu da sürebilir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından yapılan bir çalışmada çocukluk döneminde ihmal ve istismara kalan çocukların ruhsal ve fizyolojik açısından olumsuz sonuçların olduğu ortaya konulmuştur (WHO, 2002'den akt. Güloğlu, Kararımak ve Emiral, 2016). Aşağıda bu çalışmanın sonunda derlenen belirtiler görülmektedir.

Fiziksel Belirtiler

- Karın-göğüs hasarları
- Beyin hasarları
- Morarmalar ve şerit biçiminde oluşmuş olan izler, merkezi sinir sistemi hasarları
- Çeşitli sakatlıklar ve kırıklar
- Göz ile ilgili hasarlar

Ruhsal ve Davranışsal Belirtiler

- Alkol-madde kullanımı
- Şiddet içeren davranışlar
- Riskli davranışlar
- Depresyon ve kaygı bozuklukları
- Gelişimsel gecikmeler
- Yeme ve uyku bozuklukları
- Utanç ve suçluluk duyguları
- Kişilerarası ilişkilerde sorunlar
- Düşük düzeyde okul başarısı
- Düşük özgüven
- Travma sonrası stres bozuklukları belirtileri

Diğer Uzun Süreli Sağlık Sorunları

- Kanser
- Kronik akciğer rahatsızlığı
- Huzursuz bağırsak sendromu
- İskemik kalp hastalığı (Kalp kasının, çeşitli sebeplere bağlı olarak beslenememesi sonucu ortaya çıkan hastalıklar).
- Karaciğer rahatsızlığı
- Kısırlık gibi üreme sistemi rahatsızlıkları

Çocukluk döneminde yaşantılanan ihmal ve istismar, kişinin yetişkinlik dönemindeki hayatını da olumsuz yönde etkilemektedir. Literatür incelendiğinde çocukluk dönemindeki ihmal ve istismarın travma sonrası stres bozukluğu belirtileri (Alpay, Aydın ve Bellur, 2017; Ayraller Taner, Çetin, Işık ve İşeri, 2015), depresyon belirtileri (Gül, Gül, Özen ve Battal, 2016; Şenkal ve Işıklı, 2015), disosiyatif belirtiler (Zoroğlu ve ark., 2001), konversiyon bozukluğu (Güz ve ark., 2003), bipolar bozukluk (Erten ve Üney ve Fıstıkçı, 2015), kaygı bozuklukları (Maniglio, 2013), alkol madde kullanımı (Evren ve Ögel, 2003), kendini yaralama davranışı (Karagöz ve Dağ, 2015) ve Obsesif kompulsif bozukluk (Demirci, 2016) gibi bir çok ruh sağlığı ile ilişkili olduğu görülmektedir.

2.2. Yaygınlık

Çocuk ihmal ve istismarının yaygınlığı ile ilgili olarak gerek Türkiye’de gerekse dünyada çalışmalar mevcuttur. Örneğin Romanya’da ulusal çapta yapılan yaygınlık çalışmasında çocuk istismar ve ihmalinin farklı türleri için yaygınlık oranının %1 ile %68 arasında değiştiği belirtilmektedir (Browne, Cartana, Momeu, Paunescu, Petre ve Tokay, 2002). Konu ile ilgili yapılan bir başka çalışmada dünyada aile çevresinde istismar (WorldSAFE) projesinde beş ülkede fiziksel istismarın yaygınlığı incelenmiştir ve bu ülkeler için yaygınlık oranlarının; A.B.D. ve Şili’de %4-%85, Filipinlerde %21-%82, Mısır’da %26-%72 ve Hindistan’da %36-%70 arasında değiştiği belirtilmektedir (Runyan, Wattam, Ikeda, Hassan ve Ramiro, 2002). Amerika Ulusal Çocuk İhmal ve İstismar Veri Sistemi’nin 2009 yılında yapmış olduğu çalışmada Amerika Birleşik Devletleri’nde 702000 çocuğun kötüye kullanımın kurbanı olduğu rapor edilmiştir (National Child Abuse and Neglect Data System, [CANDS] 2010). Toplum odaklı örneklem ile yapılan çalışmalarda fiziksel, duygusal, cinsel istismar ve ihmalin toplumdaki yaygınlığının %13 ile % 26,5 arasında olduğu tahmin edilmektedir (Dube, Cook ve Edwards, 2010; Finkelhor ve ark., 2010). Bir başka çalışmada; Amerikan Ulusal Eşitlik Çalışmaları’nın (National Comorbidity Survey) rakamlarına göre yaşları 18 ile 55 arasında değişen kişilerin yarısından fazlasının çocukluk döneminde ihmal ve istismara maruz kaldığı bildirilmiştir (Kessler ve ark. 1995). Bu çalışmalarda istismar ve ihmal vakalarının yaygınlık oranlarının istismar ve ihmal türlerine göre ve ülkeler arasında çeşitlilik gösterebildiği görülmektedir.

Literatür incelendiğinde ülkemizde de çocuğa karşı istismar ve ihmalin yaygınlığı ile ilgili çalışmalar olduğu görülmektedir. Güler ve arkadaşları (2002) annelerin çocuklarına uyguladıkları fiziksel ve duygusal istismar davranışının sıklığını belirlemek amacıyla yapmış oldukları çalışmada her dört anneden birinin çocuklarının isteklerini göz ardı ettiği, her üç anneden birinin çocuğu hastalandığında doktora götürmeyip iyileşmesini beklediği, yarısından fazlasının çocuklarını tokatladığı ve dörtte birlik bir kısmının ise çocuklarına şiddet uyguladığı sonucuna varmışlardır.

Zoroğlu ve arkadaşlarının (2011) 839 lise öğrencisi ile yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin %16.5’i ihmal, %15.8’i duygusal istismar, %13.5’i fiziksel istismar ve %10.7’si cinsel istismara (ensest dahil) maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.

Balkan Ülkeleri Epidemiyolojik Araştırması (2013) Türkiye raporuna göre; İzmir, Zonguldak ve Denizli İllerinde 11-13-16 yaş gruplarında toplam 7 bin 540

çocuğa ulaşıldığı ve çocukların %78,6'sı birden fazla istismara maruz kaldığını beyan ettiği görülmektedir. Çocukların %58,1'i fiziksel istismara, %42,4'ü ihmale maruz kaldığını bildirmiştir. Araştırmanın sonuçları 16 yaş grubunun ise ihmale en çok uğrayan kesim olduğunu vermektedir. Türkiye'de UNİCEF ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun 2008 yılında gerçekleştirdiği araştırma sonuçlarında 7-18 yaşları arasındaki çocukların aile içinde %45 oranında fiziksel istismara, %51'inin duygusal istismara, %25'inin ise ihmale uğradığı görülmektedir (Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, 2010).

2.3. Çocuk İstismarının Türleri ve Türlerinin Tanımı

Dünya Sağlık Örgütü'nün belirlemelerine göre, çocuğa kötü davranma 4 farklı şekilde görülmektedir.

- I. İhmal
- II. Fiziksel istismar
- III. Duygusal istismar
- IV. Cinsel istismar.

2.3.1. Fiziksel İstismar

Fiziksel istismar, kaza sonucu olmayan ve çocukta fiziksel bir hasara, yaralanmaya ve hatta çocuğun ölümüne neden olabilecek yetişkin davranışlarını kapsamaktadır (Kozcu, 1991). Özbesler ve Çoban (2013) fiziksel istismarı çocuğun ebeveyn, öğretmen ya da bakıcı gibi çocuğun bakımından sorumlu kişiler tarafından çocuğa zarar verecek biçimde fiziksel hasara uğratılması, yaralanması veya yaralanma riski taşımaya neden olan, kaza harici her türlü zarar verici davranışlar olarak tanımlamaktadırlar. Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2002) fiziksel istismarı; çocuk üzerinde sorumluluğu, gücü ya da çocuk tarafından güvenilen bir kişinin, makul ölçülerde kontrolü altında olan bir etkileşim veya etkileşimsizlik nedeniyle çocuğun zarara uğramasına ya da potansiyel bir tehdidine maruz kalmasına neden olması olarak tanımlamaktadır. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (Unicef, 2013) ise 'kazara olmayan, yasaklanmış, çocuğa acı veren, gelişimini ve işlevselliğinde sürekli zararlara yol açabilecek şiddet hareketleri' olarak tanımlamıştır.

Kaplan, Pelcovitz ve Labruna (1999) fiziksel istismarı, 18 yaşından küçük

kişinin bakım veren kişi tarafından vücut bütünlüğüne zarar verecek biçimde fiziksel hasara uğratılması, yaralanması ya da yaralanma riski taşınması olarak tanımlanmışlardır. Kaplan ve arkadaşlarına göre bu hasar elle ya da belirli bir nesne ile vurularak, itilerek, sarsılarak, yakılarak ya da ısırılarak oluşabilmektedir. Atamer ise (2005) fiziksel istismarın çocuğun kaza dışı yaralanması şeklinde tanımlanırken bu durumun basit bir tokat atmadan, bir alet kullanarak çocuğun yaralanmasına ya da ölümüne kadar geniş yelpazeyi içerdiğini ifade etmektedir.

Güner ve arkadaşları (2010) fiziksel istismarı yetişkin bir bireyin çocuk üzerinde kontrol sağlama, cezalandırma veya öfke gibi olumsuz duygularını çocuk üzerine yönlendirme amacıyla çocuğun bir yerinde iz bırakacak şekilde çocuğa zarar vermesi olarak tanımlamaktadır. Yazarlar çocuğa zarar vermeyi; dövme, yakma ya da ısırma gibi çeşitli yöntemler ile oluşabileceğini ifade etmektedirler.

Pelendecioglu ve Bulut (2009) fiziksel istismarın vücut üzerindeki bulguları sıyrıklar, kırıklar, yanıklar ve lezyonlar olduğunu bildirmiştir. Pelendecioglu ve Bulut'a göre fiziksel istismara maruz kalan çocuklar olaydan uzun süre sonra durumunun kötüye gitmesi ve ailenin bundan korkması nedeniyle ilk olarak acil servise getirilirler. Yazarlar, fiziksel istismar olaylarında genellikle doktorlara söylenenlerin çocuğun kendisinin düştüğü, kaza olduğu veya bu duruma kardeşinin sebep olduğu şeklindedir.

Yapılan araştırmalara göre fiziksel istismarın önemli bir bölümü küçük yaştaki bebeklerde ve okul öncesi dönemlerde görülmektedir. Bu durumun temel sebeplerinden en önemlisi bu dönemlerdeki çocukların daha savunmasız olmaları ve bu durumu bildirememeleridir (Coulter ve ark., 1999).

Fiziksel istismarın yaygınlığı ile ilgili kesin bilgiler olmamasına rağmen Amerika Birleşik Devletleri'nde fiziksel istismarın 5-20/1,000 civarında olduğu bildirilmektedir (Arthur, 1997'den akt. Taner ve Gökler, 2004). Fiziksel istismarda kız-erkek oranı arasında belirgin bir fark bulunmamakla birlikte cinsiyet dağılımı açısından istismara uğrayan çocuğun yaşı ile değişiklik gösterebilmektedir. Ergenlik dönemindeki kızlar erkeklere oranla daha fazla fiziksel istismara maruz kalmaktadırlar (Powers, Eckenrode ve Jaklitsch, 1990). Fiziksel istismar en çok dört ile sekiz yaş aralığındaki çocuklara yönelik olmaktadır ve ileriki yaşlarda istismar oranı azalmaktadır (Şahiner ve ark., 2001). Fiziksel istismar ile ilgili bir diğer değişken olarak anne yaşına bakıldığında 20 yaş ve altındaki annelerin çocuklarına daha sık olarak fiziksel istismarda buldukları görülmektedir (Şahiner 2001). Erken çocukluk dönemindeki çocuklara

yönelik fiziksel istismarda annelerin şiddet uygulama oranı daha yüksek iken; ergenlere yönelik olanlarda ise daha çok babaların sorumlu oldukları saptanmıştır (Kaplan, 1996).

Fiziksel istismar ile ilgili Türkiye’de yapılan çalışmalar incelendiğinde farklı sonuçlar olduğu görülmektedir. Koç ve arkadaşlarının 2012 yılında çocuk istismarı ve ihmalinin demografik ve klinik özelliklerini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmanın sonuçlarında; yaşları 1-17 yaş arasında değişen ve istismar tanısı ile acil servise başvuran 89 çocukta; %27.7 oranında fiziksel istismar tespit etmişlerdir (Koç ve ark 2012). İnsan Hakları Derneği Bülteni’nin çalışma sonuçlarına göre ülkemizde fiziksel istismar sıklığı 4-6 yaş arasında artmakta ve erkek çocuklar daha fazla istismara uğramakta olduğu bildirilmektedir. 1980-1982 yıllarında sekiz ilde yapılan bir araştırmada; çocuklarda istismar oranı %33 olarak bulunurken, günümüzde bu oran %78’e yükselmiştir. Aynı araştırmada, uygulanan fiziksel istismarlar olarak; tokat atma, kulak ve saç çekme oranı %25, sopa ile dövme oranı %14 olarak tespit edilmiştir (Bahar, Savaş ve Bahar, 2009).

Literatür incelendiğinde çocuklara yapılan fiziksel istismarın sıklığı, ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Gelişmemiş ülkelerdeki çocuklara uygulanan fiziksel istismar sonucu ölümlerin, gelişmiş ülkelere oranla 2-3 kat fazla olduğu görülmektedir (Runyan ve ark., 2002). Fiziksel istismarın görülme sıklığı ile ilgili ailelerin eğitim düzeylerine bakılarak yapılan incelemelerde ise düşük eğitim düzeyine sahip ailelerde fiziksel istismar oranının %40 civarı olduğu rapor edilirken eğitim düzeyi yüksek ailelerde %17 civarı olduğu rapor edilmiştir (Turhan, Sarıgün ve İnandı, 2006).

Fiziksel istismar, fiziksel yaralanmalar, ısırıklar, göz lezyonları, kırıklar, kafa yaralanmaları, sarsılmış bebek sendromu (Shaken baby syndrome), saç kaybı, yanıklar, aletsiz ve aletli saldırılar olarak tanımlanabilir (Bal, 2010). Aşağıda bu kavramların bazıları açıklanmaktadır.

Yanıklar: Yanıklar, sıcak maddelerle temas nedeniyle oluşur ve yanıklar olayın nasıl oluştuğuna dair bilgi verebilir. Kaza sebebiyle oluşmuş olan yanıklar daha çok aynı bölgede olurken, kasıtlı bir biçimde yapılmış yanıklar ise vücudun ayrı bölgelerinde oluşmaktadır. Bununla birlikte kasıtlı bir biçimde yapılan yanıklar daha az yer kaplar ve daha düzensiz bir şekilde cilde yayılmaktadır (Gazi Üniversitesi, 2001).

Dövme: Çocuklar elle, yumrukla veya bir alet kullanarak şiddet görmüş olabilirler. Çocuğun vücudunda morluklar ya da baş, ense, sırt ve kalçalarda

görülebileceği gibi bazı kemik dokularında kırılmaya yol açabilmektedir (Karadeniz, 2008).

Zehirlenme: Çocuğun kasti bir şekilde zehirlenmesinde bir çeşit ilaç veya zehir kullanılmış olabilir. Özellikle daha küçük yaştaki çocukların yüksek dozda ilaç almasına bağlı olarak oluşan zehirlenme vakalarında istismar şüphesi düşünülmelidir. Zehirlenmeler istismar türleri içinde sıklık oranı fazla olmasa da ölüm riski oldukça yüksek olarak değerlendirilmektedir (Kara, Biçer ve Gökalp, 2004).

Munchausen Sendromu: Bu istismar türünde ebeveyn, çocukta olmayan bir hastalığı yaratmakta veya uydurmaktadır. Çocuğa bakım veren kişi bir hastalık oluşturmakta, bu amaçla sağlık kurumlarına başvurmakta ve çeşitli tedavi yolları aramaktadır. Belirli bir tıbbi öykü uydurulabildiği gibi ortaya çıkmasını sağlayıcı yöntemlere de doktor yardımı talep edilmektedir (Eşiyok ve Hancı 2001). Bu istismar türü genellikle 4 yaşın altında görülmektedir. İstismarcının genellikle anne olduğu ve annede kişilik bozukluğu, anksiyete ve depresyon gibi ruhsal sorunlara rastlandığı belirtilmektedir (Razi, Köse ve Erdem, 2004). Munchausen Sendromu, uzmanları yanıltıcı bir sorundur ve bu çocukların bakıcıları semptomlar ve tıbbi geçmiş üzerinde oynadıkları için yanlış teşhis sonucu %10 ölümle sonuçlanabilmektedir (Kuğuoğlu, 2004).

Sarsılmış Bebek Sendromu: Çocuk istismarının en ağır türlerinin biridir ve bu istismar türüne maruz kalma yaşı genellikle iki ile beş yaş aralığındadır. Çocuğa bakım veren kişinin küçük yaştaki çocuğu büyük bir kırgınlık ile sallaması ile beyindeki ciddi sorunların oluşması olarak tanımlanır (Kara, Biçer ve Gökalp , 2004).

2.3.2. İhmal

Çocuk ihmali, çocuğun ihtiyacı olan beslenme, barınma, tıbbi bakımı ya da çocuğun sağlığı, güvenliği ve refahı için gerekli koşulların karşılanmamasıdır (Child Welfare Information Gateway, 2016). Çocuk ihmali ile ilgili bir başka tanım ise başta ebeveynler olmak üzere çocuğa bakım vermekle yükümlü kişilerin ve diğer yetişkinlerin çocuğun beslenme, giyinme, barınma, eğitim, sağlık ve sevgi gibi temel gereksinimlerini karşılamamaları ve bunun sonucunda çocuğun bedensel, duygusal ahlaki ya da psiko-sosyal gelişiminin engellenmesi olarak tanımlanmaktadır (Turhan ve ark., 2006; Bahar, Savaş ve Bahar, 2009).

Çocuk ihmali istismara karşı daha pasif eylemleri içeren ve çoğu zaman ailelerin

yetersiz maddi durum ya da bilgisizliğinden de oluşabilen eylemsizlikler olarak da kabul edilebilir. Literatürde ise daha çok çocuk ihmal ve istismarı bir arada kullanılan kavramlar olsalar da aslında farklı anlamlar içermektedirler ve bu iki kavram birbiri ile aynı değildir, aktif ve pasif olma durumlarına göre farklılık göstermektedirler. İstismar aktif, ihmal ise pasif bir olgudur (Aral, 1997; Yılmaz, 2009). Ancak her iki olgu da çocuğun yaşam bütünlüğüne zarar verme açısından çok önemli bir yere sahip olduğundan çocuklara yönelik yapılacak çalışmalarda ele alınırken ikisinden birinin göz ardı edilmeden dikkate alınması ve incelenmesi gerekmektedir.

İhmal davranışı çocuğun sağlığı ve psiko-sosyal gelişimini olumsuz etkiler. İhmal çoğu zaman somut bir zarar oluşturması yanı sıra her zaman zarar olasılığı taşıyan önemli bir durumdur. İhmal, hafiften (belki bir kez) çok ciddi düzeylere (sürekli biçimde ihmal edilme) kadar değişebilmektedir (Çamurdan, 2006).

Çocuğa yönelik ihmal davranışının da birçok farklı türü bulunmaktadır. Çocuğun en üst düzeyde gelişimini sağlayacak duygusal paylaşımın olmaması duygusal ihmal, çocuğun sağlıklı gelişmesini olumsuz yönde etkileyecek şekilde tıbbi bakımı yaptırmama, geciktirme ya da önerilere uymama tıbbi ihmal, çocuğun yetenek ve becerilerine uygun eğitim olanaklarından yararlanamaması ya da desteklenmemesi eğitim ihmali, kurum ve kuruluşlarının sorumlu oldukları alanlarda duyarsız davranmaları sonucu oluşan durumlar sosyal ihmal olarak adlandırılmaktadır (www.ekin.k12.tr, 2009). İhmal, özellikle büyüme geriliği olan, psiko-sosyal uyum güçlüğü çeken, eğitim gereksinimleri karşılanmayan çocuklarda akla daha sık gelmelidir (Bahar, Savaş ve Bahar, 2009; Tıraşçı ve Gören, 2007).

Çocuk ihmali, çocuğun sağlığı ya da bireysel ve toplumsal ihtiyaçlarına zarar verme ve kayıtsız kalma olarak tanımlanır. Kayıtsız kalma ise, çocuğun sağlıklı gelişimi için gerekli ve yeterli besin, giydirmeye, korunma ya da sağlık bakımını tehdit etmedir (Goodwin ve Roscoe, 1990). İhmal, fiziksel ve duygusal olmak üzere ikiye ayrılabilir. Fiziksel ihmal kolaylıkla belirlenebilir; duygusal yönden ihmal edilen, sevilmeyen çocuk, yüzeysel olarak iyi bakıldığı izlenimi verebilir (Prior, Lynch ve Glaser, 1999). İhmal ve istismarı birbirinden ayırmak zor olmakla birlikte, bunları birbirinden ayıran en temel nokta istismarın aktif, ihmalin ise pasif bir olgu olmasıdır (Aral ve Gürsoy, 2001). İhmalin tanısı fiziksel ve cinsel istismara göre çok daha soyut olduğu için zordur. Çocuğun temel ihtiyaçlarının ve bakımının (yiyecek, giyecek, ev, sağlık ve danışma) ana babası veya ona bakan kişi tarafından yerine getirilmemesi olarak da tanımlanabilir (Polat, 2001).

Çocuğun ihmal ve istismarı ile ilgili nedenler incelendiğinde bu nedenlerin iç ve dış stres faktörleri olmak üzere 2 ana başlık altında toplanabileceği görülmektedir. Dış stres faktörleri çeşitli ekonomik sosyal ve kültürel özelliklerin ailede yarattığı olumsuz durum sonucunda çocuğun ihmal edilmesine etki edebilir. Örneğin ekonomik yetersizlikler ailede önemli bir stres kaynağına sebep olur ve yoksulluk, ebeveynlerin işsiz olması, ailenin borçlu olması gibi durumlar ile kendini gösterebilir. Bununla birlikte olumsuz koşullar ve sağlık sorunlarını da beraberinde getirebilir. Bir diğer faktör olan iç stres faktörleri ise ebeveynlerin kişilik yapıları gibi değişkenler ile açıklanabilir (Bahar, Savaş ve Bahar, 2009).

2.3.3. Cinsel İstismar

Çocuklarda cinsel istismar ilk olarak 1978 yılında Ruth ve Henry Kempe tarafından "bağımlı ve gelişimsel olarak olgunlaşmamış çocuk ve ergenlik dönemindeki bireylerin bilinçli olarak onay vermeye muktedir olmadıkları, tam olarak algılayamadıkları veya ailevi rollerle ilgili sosyal tabulara ters düşen cinsel aktivitelerde taraf olmaları" olarak tanımlanmıştır (Polat, İnancı, ve Aksoy, 1997).

Çocuk cinsel istismarı bir yetişkin tarafından başlatılan ve yetişkinin bu eylemden bir çeşit cinsel tatmin sağladığı cinsel aktivite olarak tanımlanmaktadır. Cinsel aktivite öpmeyi, cinsel bölgelere dokunma ya da okşama ve cinsel ilişkiyi kapsayabilir. Cinsel ilişki açısından genellikle bir zor kullanma olmasından dolayı tecavüz de bu kapsama girmektedir. Buna ek olarak fiziksel temas içermese de çocuğa cinsel organın gösterilmesi, çocuğun çıplak fotoğrafının çekilmesi veya pornografik görüntülerin izlettirilmesi veya çocuklarla cinsel içerikli konuşmalar yapılmasını kapsayabilir (Olive, 2007).

Dünya Sağlık Örgütü (1999) cinsel istismarı ‘Çocuğun sağlığını, fiziksel ve psiko-sosyal yönden gelişimini olumsuz yönde etkileyen, bir yetişkin, toplum ya da devlet tarafından isteyerek veya istem dışı yapılan tüm eylemler kötü muameledir.’ Çocukların istismar ya da şiddet olduğunu anlamadıkları veya istismar eden bireylerin istismar olarak nitelenmedikleri davranışlar da bu tanım kapsamına alınmaktadır. Buna göre bir davranışın cinsel istismar olabilmesi için yetişkin tarafından bilinçli olarak gerçekleştirilmesi ya da çocuk tarafından olayın detaylıca algılanabilmesi gerekmektedir.

Finkelhor ve Korbin (1988, akt. Yalçınkaya, 2011) tarafından yapılan tanıma göre, “Bir yetişkin ile sosyal ve fizyolojik anlamda tanımlanan cinsel gelişimini tamamlamamış çocuk arasında, yetişkinin cinsel doyumunun sağlanması amacıyla yaşanan; çocuğun katılımının korunması için güç, tehdit veya gizlilik kullanılarak, çocuk ile güç ilişkisi kuran, çocuğun bakımını üstlenmiş kişilerce ya da çocuğun yaşı gereği onay veremeyeceği her türlü cinsel temas” çocuğun cinsel istismarı olarak tanımlanmaktadır.

Yarar ve Yarış (2011) cinsel istismarı yetişkin bir kişinin psiko-sosyal gelişimini tamamlamamış küçük yaşta bir çocuğu kendi cinsel doyumunu sağlamak için kullanması olarak tanımlamaktadırlar. Yarar ve Yarış’a göre cinsel istismar vakaları çoğunlukla gizli kalmaktadır ve vakaların ancak %15’i bildirilmektedir.

Çocuğun cinsel istismarı çeşitli başlıklar altında toplanmaktadır. Can, Tırtıl ve Dokgöz (2009), cinsel istismarın sınıflandırmasını cinsel saldırı, teşhircilik, röntgencilik, cinsel içerikli konuşma gibi temas içermeyen davranışlar ile cinsellik amaçlı dokunma, vücudun cinsel bölgelerine dokunma, cinsel ilişkiye girme (oral, vajinal veya anal), cinsel penetrasyon (vajinal, anal ya da genital penetrasyon, parmak ya da yabancı cisim penetrasyonu), cinsel sömürü; çocuk pornografisi ya da çocuğu fuhuşa zorlama gibi temas içeren eylemler olarak yapmışlardır. Çocukların Cinsel Sömürüye ve Cinsel İstismara Karşı Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi (Lanzarote) Sözleşmesi (Avrupa Birliği Konseyi, 2010) ile çocuk cinsel istismarında cinsel istismar ve sömürü türleri sınıflandırılarak çocuk cinsel istismarının farklı türlerini kapsayan geniş bir kapsamda tanımlama yapılmış olup cinsel istismarın kapsamı ve türleri ile ilgili geniş bir tanımlama yapılmıştır. Lanzarote Sözleşmesi kapsamında cinsel istismar ve cinsel sömürü; çocuğun cinsel istismarına yönelik fiili davranışlar, çocuk fuhuşuna dair suçlar, çocuk pornografisi ve çocuğun cinsel amaçlar için teşviki olarak tanımlanmaktadır.

Cinsel istismarın sınıflandırılması ile ilgili farklı görüşler vardır. Finkelhor (1994’ten akt. Akkuş, 2014) çocukluk dönemi cinsel istismarı ile ilgili tartışmaların sürdüğünü fakat bilimsel tanımların temas içeren ve temas içermeyen olmak üzere iki temel unsuru içerdiğini belirtmektedir. Bekçi (2006) yapmış olduğu çalışmada cinsel istismarın 3 başlık altında toplandığını ifade etmektedir. Bu başlıklardan ilki çocuğa herhangi bir fiziksel temas olmadan telefonda cinsel içerikli konuşma, zorla pornografik görsel izlettirme veya röntgenciliktir. İkinci başlık temas ile gerçekleşen cinsel istismardır. Bu başlık, çocuğun cinsel organına dokunma ya da istismarcının çocuğu

kendi cinsel organına dokunmaya zorlaması, oral temas ve cinsel birleşme teşebbüsünü kapsar. Son başlık olarak aileden olup yaşça büyük bir kişinin şiddet ya da tehdit uygulayarak yaptıkları istismardır (Bekçi, 2006). Polat (2006) cinsel istismarı 7 ana başlık altında değerlendirmiştir. Bu başlıklar:

1. Temas içermeyen cinsel istismar türleri
2. Cinsel dokunma
3. Oral-Genital cinsel ilişki
4. İnterfemoral ilişki
5. Seksüel penetrasyon
6. Cinsel sömürü
7. Başka istismar türlerini de içeren cinsel istismar (Cinsel istismara başka tür aşağılama ve istismarın da eşlik etmesi).

Ebeveynde ruh sağlığı sorunları ya da organik bir hastalığın bulunması, alkol ya da madde kullanımı öyküsü, anne babanın ayrı yaşaması, aile içi şiddetin varlığı veya kapalı bir aile yapısı çocuğun aile içi cinsel istismar riskini artıran faktörler olarak açıklanmaktadır (Yağmur, Öztop ve Asil, 2008). Bunlara ek olarak ailenin sosyo-demografik durumu ile ilişkili etkenlerin (ebeveynlerin yaşı, eğitim seviyesi, ekonomik durumu) ve çocuk-aile ilişkisi ile ilgili faktörlerin de (ailede üvey ebeveyn olması, ev ortamının ve ebeveyn desteğinin yetersizliği, annenin aşırı koruyucu olması ya da çocuğa yeterli bakım verememesi gibi) riski artırıcı etkenler olarak tanımlandığı görülmektedir (Fergusson ve Lynskey, 1997). Ülkelerindeki silahlı çatışma ve savaştan kaçan, beraberinde ailesi olamayan çocukların da cinsel açıdan sömürülme riskinin oldukça yüksek olduğu belirtilmektedir (Polat, 2007).

Cinsel istismarın görülme sıklığı ile ilgili gerek yurtdışında gerekse yurtiçinde çeşitli çalışmalar olduğu görülmektedir. Örneğin Görak ve Bahçecik (1999), üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin %20,9'unun çocukluk dönemlerinde çeşitli cinsel istismar türleri ile karşılaştıklarını bildirmişlerdir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) 2013 verilerine göre cinsel istismar nedeni ile korunma altına alınan kız çocuğu sayısı 2011 yılında 125, 2012 yılında ise 146 olarak belirlenmiştir (ASPB Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2013). Ancak, Adalet Bakanlığı verilerine bakıldığında çocuğun cinsel 15 istismarına yönelik 2011 yılında 16.828, 2012 yılında ise 17.589 suç davası bulundureğu görülmektedir (T.C. Adalet Bakanlığı Adli

Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 2012). 2000-2002 yılları arasında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na (SHÇEK) bağlı kuruluşlarda cinsel istismar nedeni ile korunma altına alınan çocuklar ile ilgili yapılan bir çalışmada (Sandalcı, 2004), söz konusu yıllar arasında cinsel istismar mağduru 90 kız çocuğunun dosyasına ulaşılmıştır. Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye Ek Çocuk Satışı, Fahişeliği ve Pornografisine İlişkin İhtiyari Protokolü İlk Ülke Raporu'nda SHÇEK'ten alınan verilere göre ensest, ailenin fiziksel ve duygusal istismarı ile aile dışı cinsel istismar sonucu koruma altına alınan çocukların, koruma altına alınan tüm çocuklar içerisindeki oranı 2001 yılında %7 olarak belirtilmişken, bu oran kayıtlara 2002 yılında %12 olarak geçmiştir. Adalet Bakanlığı'nın 2008-2012 yılları arası suç istatistiklerine göre 2012 yılına kadar çocuğun cinsel istismarı suçunun sürekli arttığı görülmektedir (T.C. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 2012). Türkiye'de 2002-2012 yılları arasında çocuğun cinsel istismarı ile ilgili 17,589 suç işlendiği, en yüksek suç işleme oranının Marmara Bölgesi'nde (%29,1) olduğu, bu bölgeyi %16,7'lik oran ile İç Anadolu Bölgesinin takip ettiği görülmektedir. İller bazında ise %15 oranı ile İstanbul ilk sırada iken bunu % 6,1 oranı ile Ankara takip etmektedir (T.C. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 2012).

Pereda ve arkadaşları (2009) yapmış oldukları gözden geçirme çalışmasında çeşitli Avrupa ülkelerinde (Finlandiya, Fransa, İngiltere, İspanya ve İsveç) ve Kanada'da kadınların % 10 ila 20 arasında değişen bir oranla çocukluk çağında cinsel istismara maruz kaldığı, Amerika Birleşik Devletleri ve bazı Asya ülkelerinde (Çin, Yeni Zelanda ve Singapur) benzer oranların bulunduğu, Avustralya, Kosta Rika, Dominik Cumhuriyeti, Yeni Zelanda, Güney Afrika ve ABD'dekine benzer şekilde İsrail, İsviçre ve Türkiye'ye de oldukça yüksek oranların söz konusu olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Alikaşifoğlu ve arkadaşları (2006) lise öğrencileri ile yaptıkları çalışmada, lise öğrenimi gören okuyan kızların %13.4'ü cinsel istismara uğradıklarını bildirmişlerdir. Bu istismarların %11.3'ü cinsel bölgelerinin ellenmesi ve % 4.9'u cinsel ilişkiye zorlanma olarak tanımlanmışlardır. İki tipte de cinsel istismara uğradığını belirtenlerin oranı ise %3 olarak rapor edilmiştir .

Cinsel istismara uğrama, cinsiyetler arasında farklılıklar göstermekte ve kız çocuklarında daha fazla görülmektedir (Dubowitz, 2002; Kara, Biçer ve Gökalp, 2004). Dünya Sağlık Örgütü'nün değerlendirmesine göre, 1980 yılından bu yana yapılan çalışmaların sonuçları bir araya getirildiğinde, çocuklukta yaşanan cinsel istismarın kız çocukları arasında yaşanma sıklığı % 20 iken erkek çocuklarda yaşanma sıklığı ise % 5-

10 olarak belirlenmiştir (Özer, Bütün, Beyaztaş ve Engin, 2007). Oral ve arkadaşları (2001) tarafından İzmir bölgesinde yapılan araştırmada, vakaların %26'sı cinsel istismar mağduru olarak tanımlanmıştır. Akyüz ve arkadaşlarının (2005) erişkinlerle yaptıkları geriye dönük bir araştırmada ise, çocuklukta cinsel istismar oranı % 2.5 olarak bildirilmiştir.

2.3.4. Duygusal İstismar

İstismara uğrayan çocuklarda, duygusal istismar bilimsel literatüre ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde 1974 yılında kanunlardaki 'zihinsel hasar' terimiyle girmiştir. İlk olarak 1983 yılında yapılan Uluslararası Duygusal İstismar kongresinde bu durum çocuk ve ergenlerin duygusal istismarı ve sosyal ve bilimsel standartlara göre psikolojik olarak zararlı olduğu belirlenmiş davranışlar ve gösterilmesi gereken ama ihmal edilmiş davranışlar olarak tanımlanmıştır (Sertler, 2002). Bu davranışlar, çocuk üzerinde otorite ve güç sahibi olan birisi veya herhangi biri tarafından yaş, bilgi ve pozisyon gibi karakteristikler yoluyla gerçekleştirilmektedir. Bu gibi davranışlar çocuğun bilişsel, duygusal veya fiziksel potansiyeli üzerinde şimdi veya gelecekte zarar veren veya zarar verme potansiyeli olan davranışlardır (Polat, 2007).

En sık görülen istismar türü olan duygusal istismar; ebeveyn veya bir başka yetişkinin çocuğun yetenekleri üzerinde istek ve beklenti içinde olmaları ve çocuğa karşı saldırgan bir tutum sergilemeleri olarak tanımlanır (Polat, 2001). UNICEF duygusal istismarı; çocuğun nitelik, kapasite ve isteklerinin sürekli bir şekilde kötülenmesi, sosyal ilişki ve kaynaklarla ilişkisinden sürekli olarak yoksun bırakılması, sosyal açıdan zarar verme veya sürekli bir şekilde terk edilme ile tehdit edilmesi, çocuğun yaşına ve kapasitesine uygun olmayan isteklerde bulunulması ve çocuğun topluma aykırı düşen çocuk bakım yöntemleri ile yetiştirilmesi olarak tanımlamaktadır (Turhan, Songün ve İnandı, 2006). Diğer istismar türlerinden farklı olarak duygusal istismar bütün istismar türlerine neden olabilecek bir etken olarak görülmektedir. Bu nedenle duygusal istismarın önlenmesi, diğer istismar türlerinin önlenmesinde önemli bir rol oynar (Karaman, 1993).

Çocuğun kendisini olumlu bir şekilde algılamasını, değerlendirmesini ve gelişmesini engellemeye yönelik her tür olumsuz durumu ve duygusal anlamda etkileyebilecek olumsuz davranışlar sergilemeyi (Kulaksızoğlu, 2004), bilerek acı çekmesine neden olmayı, zihinsel kötü muameleyi ve çocuğun duygusal ruh halini

tehlikeye atmayı içeren davranışlar, duygusal istismar olarak ele alınmaktadır (Trickett ve ark., 2009'dan akt. Şimşek, Fettahoğlu ve Özatalay, 2011).

Duygusal istismar, psikolojik gelişmenin duraklamasına neden olacak sözel istismarı veya aşırı emirleri kapsayan, çocuğun kimliğini zedeleyen ve bozuk davranışları ortaya çıkaran tavırları (Topbaş, 2004) ve çevredeki yetişkinler tarafından gerçekleştirilen, çocuğun sosyal, duygusal ve kişilik gelişimini engelleyici eylemleri içermektedir (Kulaksızoğlu, 2004).

Çocuğa bağırma, fiziksel veya zihinsel kapasitesinin üzerinde işler bekleme, aşırı sorumluluklar verme, çocuğu reddetme, aşağılama yalnız bırakma, tehdit etme, önemsememe, alay etme, çocuk üzerinde baskı kurma, çocuğa lakap takma gibi davranışlar sıklıkla görülen duygusal istismar türleridir (Topbaş, 2004; Tıraşçı ve Gören, 2007).

Duygusal istismar diğer istismar türlerini şemsiye gibi altına toplayan bir olgudur. Tek başına var olduğu gibi fiziksel ve cinsel istismar ile birlikte bulunabilir. Ancak fiziksel ve cinsel istismarın gözlenen hasarları ortadan kalktıktan sonra bile duygusal istismar devam edebilir (Polat, 2001). Duygusal istismarın iki özelliği onu diğer istismar türlerinden ayırmaktadır:

1. Fiziksel ve cinsel istismarda olduğu gibi somut fiziksel bulgularının olmayışı,
2. Tek başına bulunabileceği gibi cinsel ya da fiziksel istismarın hasarı ortadan kalktığında bile devam edebileceğidir (Bekçi, 2006).

Duygusal istismara oldukça sık rastlanmasına rağmen tanımlanması ve fark edilmesi oldukça güçtür ve bu da duygusal istismarın ortaya konulması konusunda zorluklar yaratmaktadır (Taner ve Gökler, 2004). Duygusal istismar fark edilmese bile çocuk istismarının aslında en temel biçimidir çünkü fiziksel ve cinsel istismar vakalarının su yüzüne çıkmayan yönüdür (Ovacık, 2008). Bununla birlikte duygusal istismar, fiziksel veya cinsel istismara göre daha az ilgilenilen bir konudur. Bunun nedeni, duygusal istismarı tanımlamanın çok zor olmasıdır (Polat, 2001). Ayrıca duygusal istismarın sonuçlarının çocuğun yaşından ve içerikte bahsedilenden farklı olması olasılığı duygusal istismarı tanımlamayı zorlaştırmaktadır (Browne, Hanks, Stratton ve Hamilton, 2002). Cinsel ya da fiziksel istismara uğramış bir çocukta aynı zamanda duygusal istismarın da oluşmuş olduğu görülmektedir.

Çocukların duygusal istismara maruz kalmaları diğer istismar türlerine göre daha sık olabilir. Fark edilmesi zor olan duygusal istismarın, genellikle çocuğa bakım veren kişi tarafından gerçekleştirildiği düşünülmektedir (Öztürk, 2017). Çocuğun belirli ihtiyaçlarının karşılanmaması durumu duygusal istismar olarak tanımlanabilir. Bu ihtiyaçlar; dokunma, güven, düzen ve yapı, sosyalleşme ve değer görme başlıkları altında açıklanabilir:

- Dokunulma; gerekli durumlarda temas ederek çocukla ilişki kurma
- Güven; ebeveyn rollerinde çocuğun güvenliğini sağlama hissiyatı
- Düzen ve yapı; çocuğa doğru model olarak gelişimine katkıda bulunma
- Sosyalleşme; çocuğun yeterli zaman ayırarak dış dünya ile etkileşimini sağlama
- Değer görme; çocuğa kendini değerli bir birey olduğunu hissettirme (Polat, 2001).

Topbaş (2004) yetişkinlerin ya da ebeveynlerin çocuklar üzerinde duygusal istismara yol açan davranışlarını yalnız bırakma, hor görme, birisinin ilgisini çekmek için kullanma, sık olarak eleştirmek, önem vermeme, aşırı baskılama, alaycı konuşma, korkutma, tehdit etme ve aşırı koruma olarak belirtmiştir.

Literatür incelendiğinde, çocukluk döneminde duygusal istismara maruz kalmanın kısa ve uzun vadede çeşitli sorunlara neden olduğu görülmektedir. Paavilainen ve Tarkka (2003) duygusal istismara maruz kalan çocuklarda aileden duygusal olarak uzaklaşma, bağımlı bir kişilik örüntüsü geliştirme, içselleştirilmiş değersizlik duygusu, uyumsuz ve saldırgan davranışlarda bulunma gibi olumsuz durumların ortaya çıkabileceğini ifade etmektedirler. Buna ek olarak Paavilainen ve Tarkka, bu çocukların normal zihinsel gelişim göstermelerine rağmen öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği gibi sorunlar gösterebileceklerini ifade etmektedirler.

Branstetter ve arkadaşları (2001'den akt. Taner ve Gökler, 2004) duygusal istismara maruz kalan çocukların ruh sağlığı sorunlarının gelişme eğiliminin daha yüksek olduğunu ve sosyal ilişkiler konusunda zorluklar yaşadıkları yaşamaya açık olduğunu ifade etmektedirler. Yazarlara göre duygusal istismara maruz kalan çocuklarda içe atım problemleri, bozuk sosyal ilişkiler, özgüven sorunları, çocukluk çağı mastürbasyonu gibi sorunlar oluşabilmektedir.

Kavaklı ve Bahçecik (1998) ise duygusal istismara maruz kalan çocukların depresyon, davranış bozuklukları (tırnak yeme, parmak emme, enürezis, yeme bozuklukları), kaygı bozuklukları ve davranış bozuklukları (hırsızlık, antisosyal davranışlar) gibi olumsuz sonuçların oluşabileceğini ifade etmektedirler.

2.4. Konu İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Çetin ve Danacı (2016) 0-6 yaş çocuklarının ebeveynlerinin istismar potansiyellerini bazı değişkenler açısından inceledikleri çalışmalarında ebeveynlerin yaşının yükseldikçe istismar potansiyelinin azaldığını, ve kalabalık ailelerdeki ebeveynlerin 2-3 birey ile yaşayan ebeveynlere göre istismar potansiyellerinin daha yüksek olduğunu rapor etmişlerdir. Ayrıca yaşamının önemli bir kısmını kasaba veya köyde geçirmiş ebeveynlerin istismar potansiyelleri yaşamının çocuğunu şehirde geçirmiş ebeveyne göre daha yüksek olduğu ve düşük gelir düzeyindeki ebeveynlerin yüksek gelir düzeyine sahip ebeveynlere göre daha yüksek istismar potansiyeli olduğu sonucuna varmışlardır.

Hacettepe Üniversitesi Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Bölümü tarafından Türkiye'nin 16 ilinde 4-12 yaş aralığında 50.473 çocuk üzerinde yaptıkları araştırmada çocuklara fiziksel ceza uygulama sıklığının anne yaşı, annenin çalışma durumu, çocuğun yaşı ve cinsiyeti gibi değişkenler açısından incelenmiştir. Çalışma sonucunda kız çocuklarının %62.4'ünün, erkek çocukların ise %62.9'unun fiziksel cezaya maruz bırakıldığı bulunmuştur. Çalışmada, en yüksek oranda fiziksel ceza verilen yaş grubu % 67.3 oranıyla; yedi yaş grubu, en düşük oranda fiziksel ceza verilen yaş grubu ise % 48.7 ile 12 yaş grubu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın bir başka sonucu ise fiziksel ceza verme ile annelerin yaşları, eğitim düzeyi ve çalışma durumları arasında anlamlı ilişkiler olduğudur. Fiziksel ceza veren annelerin 21-30 yaş grubunda (% 70.3) ve okur-yazar ya da ilkokul mezunu olup grupta % 66.2 oranlarıyla ilk sırayı aldıkları görülmektedir. Ev hanımı annelerin (% 65,9), çalışan annelerden (% 45.8) daha fazla çocuklarına fiziksel ceza verdikleri bulunmuştur (Bilir, Arı, Dönmez, Atik, ve San, 1991).

Öncü ve arkadaşlarının (2012) çalışan çocukların aile içi istismarını inceledikleri çalışmada çocukların %20'sinin fiziksel %9.6'sının duygusal ve %2.7'sinin cinsel olmak üzere toplamda %24.7'sinin baba, anne, kardeş veya akrabaları tarafından istismara uğradığı sonucuna varmışlardır. Çalışmada ailenin düşük gelir düzeyine sahip

olmasının her türlü istismar oranını artırırken kız çocuklarının duygusal ve cinsel istismara uğrama olasılığının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Altıparmak ve arkadaşları (2013) 878 anne ile yapmış oldukları çalışma sonucunda çocukların %64.8'i fiziksel istismar, %63.3'ü duygusal istismar, %36.0'ı fiziksel ihmal, %7.0'ı duygusal ihmale maruz kaldığı sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmada sosyoekonomik düzeyi düşük, kocasından şiddet gören, çocukluğunda anne-babasından şiddet gören ve benlik saygısı düşük olan kadınların çocuklarına daha fazla şiddet uyguladıkları belirlenmiştir.

Pekdoğan (2016), 4-6 yaş aralığında çocuğa sahip olan annelerin istismar potansiyellerini çeşitli değişkenler açısından incelediği çalışmasında annelerin yaşının ve çalışma durumuna ilişkin değerlerin istismar potansiyelini yordadığı sonucuna varmıştır. Bu çalışmanın sonucunda annelerin yaşı arttıkça çocuklara uyguladıkları istismar potansiyeli oranı azalmakta ve çalışan annelerin çocuklarını daha az istismar ettiği görülmektedir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı 4-6 yaş aralığındaki çocuğa sahip ebeveynlerin istismar farkındalıklarının belirlenmesidir.

3.2. Araştırmanın Modeli

Mevcut çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olan şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2007).

3.3. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Diyarbakır İli'ne bağlı Yenişehir ve Kayapınar merkez ilçelerde yaşayan ve 4-6 yaş aralığında çocuk sahibi olan ebeveynler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini Diyarbakır İli'ne bağlı Yenişehir ve Kayapınar merkez ilçelerde yaşayan ve 4-6 yaş aralığında çocuk sahibi olan 106 kadın 91 erkek olmak üzere toplam 197 ebeveynden oluşmaktadır. Araştırma örnekleminin hesaplanması için güven düzeyi .95, güç .80 ve tolerans değeri .05 olarak hesaplanmıştır. Örneklem hesaplanmasında Faul, Erdfelder, Lang ve Buchner (2007) tarafından geliştirilen G*Power 3.0 programı kullanılmıştır. Hesaplama sonucunda gerekli örneklem büyüklüğünün en az 181 olması gerektiği görülmüştür.

3.4. Araştırmanın Yapılışı

Çalışmaya başlamadan önce Çağ Üniversitesi'nden etik kurul onayı alınmıştır. Araştırmadaki katılımcılara 01.07.2018 ile 19.09.2018 tarihleri arasında kartopu yöntemi ile ulaşılmış ve ölçekler uygulanmıştır. Ölçeklerin uygulanma süresi ortalama 10 dakika sürmüştür.

3.5. Veri Toplama Araçları

Çalışmaya katılan katılımcıların sosyo-demografik verileri hakkında bilgi edinilmesi amacıyla çalışmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ve 4-6 yaş çocuğa sahip ebeveynlerin istismar farkındalıklarının belirlenebilmesi amacıyla İstismar Farkındalık Ölçeği Ebeveyn Formu kullanılmıştır.

3.5.1. Kişisel Bilgi Formu

Çocuk ve aileye ilişkin sosyo-demografik bilgilerin belirlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış olan bilgi formu kullanılmıştır. Bu form, ebeveynin yaşını, cinsiyetini, eğitim durumunu ve çalışma durumunu, ailenin ekonomik durumunu ve aile tipini sorgulayan bir formdur.

3.5.2. İstismar Farkındalık Ölçeği Ebeveyn Formu

Çalışmada Pekdoğan (2017) tarafından geliştirilen ölçek ebeveynlerin 4-6 yaş aralığındaki çocuklarına yönelik istismar düzeylerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçme aracında yer alan maddeler çocuğa fiziksel ceza uygulama, çocuğun vücudunda yer alan darp izleri ile ilgili tutum, çocuğun istek ve ihtiyaçlarını görmezden gelme, çocuğun cinsellikle ilgili davranışlarında sergilenen tavırlar gibi durumları içermektedir (Pekdoğan ve Kanak, 2017). İstismar Farkındalık Ölçeği Ebeveyn Formu, 18 maddeden oluşan ve tek faktörlü bir yapıdadır. Ölçeğin derecelendirilmesi beşli likert tipinde olmakla beraber maddeler 1 ile 5 puan aralığındadır. Ölçekteki 12., 15. ve 17 maddeler ters maddelerdir. Ölçme aracından alınabilecek en düşük puan 18, en yüksek puan 90'dır. 18-42 puan aralığı düşük düzeyde istismar, 42-66 puan aralığı orta düzeyde istismar, 66-90 puan aralığı ise yüksek düzeyde istismarı ifade etmektedir. Bir başka deyişle ölçekten alınan puanın yüksek olması ebeveynlerin istismar potansiyellerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

İstismar Farkındalık Ölçeği Ebeveyn Formu ebeveynlere bireysel ya da gruplar halinde uygulanabilir ve uygulaması yaklaşık olarak on dakika sürmektedir. Ölçeğin geliştirilme sürecinde yapılan analizler sonucunda 18 maddenin madde toplam korelasyonlarının .76 ile .98 arasında değiştiği gözlenmiş ve Cronbach Alfa iç tutarlılığı ise .98 olarak bulunmuştur. Mevcut çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .84 olarak hesaplanmıştır.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırma tarama modeline göre yapılmıştır. Katılımcılardan elde edilen 197 kişilik veri seti analiz için SPSS 21 programına yüklenmiştir. Veriler yüklendikten sonra analiz öncesinde boş maddeler o sorunun grup ortalaması alınarak doldurulmuştur. Daha sonra uç verilerin incelenmesi amacıyla Mahalanobis uzaklığı hesaplanmış ve veri setinde herhangi bir uç veri olmadığı görülmüştür. Araştırmada ortalama, standart sapma frekans ve yüzdeler gibi betimsel istatistikler yapılmıştır. Ölçekten alınan puanların normallik dağılımları için Skewness ve Kurtosis değerleri incelenmiştir. Skewness değerlerinin +1 ile -1, Kurtosis değerlerinin ise +2 ile -1 arasında olması verilerin normal dağılımda olduğunu göstermektedir. Çalışmanın verilerinden elde edilen puanlar Skewness ve Kurtosis değerlerinin kabul edilebilir aralıklarda olduğu görülmektedir (Skewness = -.414 ve Kurtosis = -.249). Elde edilen bu sonuçlara bağlı olarak araştırmada araştırmanın genel amacı çerçevesinde cevapları aranan alt amaçlara yönelik olarak veriler üzerinde gerekli istatistiksel analizler parametrik yöntemler olan bağımlı t testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) ile yapılmıştır. Analizlerde güven aralığı %95 (anlamlılık düzeyi 0,05 $p < 0,05$) olarak belirlenmiştir.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

4.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular^[1]

Tablo 1.

Ebeveynlerin Cinsiyeti ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:

Cinsiyet	f	%
Anne	106	53.8
Baba	91	46.2
Toplam	197	100

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların 106'sı (%53.8) kadın ve 91'inin (%46.2) erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 2.

Annenin Yaşı ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:

Yaş Aralığı	f	%
25'ten küçük	20	18.9
26-35 arası	55	51.9
36'dan büyük	31	29.2
Toplam	106	100

Tablo 2 incelendiğinde çalışmaya katılan annelerin 20'sinin (%18.9) 25 yaşından küçük, 55'inin (%51.9) 26-35 yaş aralığında ve 31'inin (%29.2) 36 yaşından büyük olduğu görülmektedir.

Tablo 3.

Annenin Çalışma Durumu ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:

Çalışma durumu	f	%
Çalışıyor	61	61.3
Çalışmıyor	41	38.7
Toplam	106	100

Tablo 3 incelendiğinde annelerin 61'inin (%61.3) bir işte çalıştığı ve 41'inin (%38.7) ise herhangi bir işte çalışmadığı görülmektedir.

Tablo 4.

Annelerin Eğitim Durumu ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:

Eğitim durumu	f	%
Okur Yazar	17	16
İlkokul	16	15.1
Ortaokul	4	3.8
Lise	21	19.8
Lisans	41	38.7
Lisansüstü	7	6.6
Toplam	106	100

Annelerin eğitim durumu ile ilgili olarak tablo 4 incelendiğinde, annelerin 17'sinin (%16) okur yazar olduğu, 16'sının (%15.1) ilkokul mezunu, 4'ünün (%3.8) ortaokul, 21'inin (%19.8) lise mezunu, 41'inin (%38.7) lisans ve 7'sinin (%6.6) lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 5.

Annelerin Eğitim Süresi ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:

Eğitim Süresi	f	%
11 yıla kadar	58	54.7
11 yıldan fazla	48	45.3
Toplam	106	100

Tablo 5 incelendiğinde çalışmaya katılan annelerin 58'inin (%54.7) 11 yıla kadar ve 48'inin (45.3) 11 yıldan fazla eğitim süresi olduğu görülmektedir.

Tablo 6.

Babanın Yaşı ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:

Yaş Aralığı	f	%
25'ten küçük	5	5.5
26-35 arası	43	47.3
36'dan büyük	43	47.3
Toplam	91	100

Tablo 6 incelendiğinde çalışmaya katılan babaların 5'inin (%5.5) 25 yaşından küçük, 43'ünün (%47.3) 26-35 yaş aralığında ve 43'ünün (%47.3) 36 yaşından büyük olduğu görülmektedir.

Tablo 7.

Babanın Eğitim Durumu ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:

Eğitim durumu	f	%
Okur Yazar	4	4.4
İlkokul	10	11
Ortaokul	3	3.3
Lise	26	26.8
Lisans	43	47.3
Lisansüstü	5	5.5
Toplam	91	100

Babanın eğitim durumu ile ilgili olarak tablo 7 incelendiğinde, annelerin 4'ünün (%4.4) okur yazar olduğu, 10'unun (%11) ilkokul mezunu, 3'ünün (%3.3) ortaokul, 26'sının (%26.8) lise mezunu, 43'ünün (%47.3) lisans ve 5'inin (%5.5) lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 8.

Babanın Eğitim Süresi ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:

Eğitim Süresi	f	%
11 yıla kadar	43	47.2
11 yıldan fazla	48	52.8
Toplam	91	100

Tablo 8 incelendiğinde çalışmaya katılan annelerin 58'inin (%54.7) 11 yıla kadar ve 48'inin (45.3) 11 yıldan fazla eğitim süresi olduğu görülmektedir.

Tablo 9.

Babanın Mesleği ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:

Meslek	f	%
Kamu	32	35.2
Özel	39	42.9
Esnaf	11	12.1
Serbest Meslek	9	9.9
Toplam	91	100

Tablo 9’da babanın mesleği ile ilgili frekans ve yüzde değerleri görülmektedir. Tablo incelendiğinde çalışmaya katılan babaların 32’sinin (%35.2) kamuda, 39’unun (%42.9) özel sektörde çalıştığı; 11’inin esnaf (%12.1) olarak ve 9’unun (9.9) serbest bir meslekte çalıştığı görülmektedir.

Tablo 10.

Ailenin Gelir Durumu ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:

Ailenin geliri	f	%
3000 TL’ye kadar	83	42.1
3001 TL ve üzeri	114	57.9
Toplam	197	100

Tablo 10 incelendiğinde katılımcıların 83’ünün (%42.1) 3000 TL’ye kadar ve 114’ünün 3001 TL ve üzeri gelir seviyesinde olduğu görülmektedir.

Tablo 11.

Aile Tipi ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:

Aile Tipi	f	%	Yığılmalı %
Çekirdek	168	85.3	85.3
Geniş	29	14.7	100
Toplam	197	100	

Tablo 11 incelendiğinde katılımcıların 168’inin (%85.39) çekirdek aile olduğu ve 29’unun (14.7) geniş aile olduğu görülmektedir.

Tablo 12.

Ailede Yaşayan Kişi Sayısı ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:

Kişi Sayısı	f	%
3	54	27.4
4-7	118	59.9
7 ve üzeri	25	12.7
Toplam	197	100

Tablo 12 incelendiğinde ailede yaşayan kişi sayısı ile ilgili frekans ve yüzde değerleri görülmektedir. Katılımcıların yaşadıkları evde 54'ü (%27.4) 3 kişi, 118'i (59.9) 4-7 arası ve 25'inin (%25) 7 ve üzeri kişi sayısı olduğu görülmektedir.

Tablo 13.

Katılımcıların Çocuk Sayısı ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:

Kişi Sayısı	f	%
1	53	26.9
2	64	32.5
3 ve üzeri	80	40.6
Toplam	197	100

Tablo 13 incelendiğinde katılımcıların 53'ünün (553) bir çocuk, 64'ünün (%32.5) 2 çocuk ve 80'inin (%40.6) 3 ve üzeri çocuk sahibi olduğu görülmektedir.

Tablo 14.

Çocuğun Cinsiyeti ile İlgili Frekans ve Yüzde Değerleri:

Cinsiyet	f	%
Kız Çocuğu	104	52.8
Erkek Çocuğu	93	47.2
Toplam	197	100

Tablo 14'te 4-6 yaş aralığındaki çocukların cinsiyeti ile ilgili frekans ve yüzde değerleri görülmektedir. Tablo incelendiğinde çocukların 104'ünün kız çocuğu ve 93'ünün erkek çocuğu olduğu görülmektedir.

4.2. Ölçeğe İlişkin Bulgular

Tablo 15.

İstismar Farkındalık Ölçeğine İlişkin Betimsel İstatistikler:

	N	En düşük	En yüksek	Ortalama	S. Sapma
Anne	106	25.00	73.00	46.43	10.78
Baba	91	25.00	73.00	47.01	11.24
Toplam	197	25.00	73.00	46.70	10.97

Tablo 15 incelendiğinde katılımcıların ölçekten aldığı en düşük puanın 25 ve en yüksek puanın ise 73 olduğu görülmektedir. Ölçeğin 197 kişilik örneklem grubundaki ortalaması 46.70 ve standart sapması ise 10.97 olarak hesaplanmıştır. Annelerin aldığı puan incelendiğinde; en düşük puan 25 ve en yüksek puanın 73 olduğu görülmektedir. Anne katılımcıların İstismar Farkındalık Ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları 46.03 olup, bu puanların standart sapmasının 10.78 olduğu görülmektedir. Baba olan katılımcıların ölçekten aldıkları en düşük puan 26 olup, en yüksek puanın ise 72 olduğu görülmektedir. Baba katılımcıların ölçekten aldıkları puanların ortalaması 47.01 ve bu puanların standart sapması 10.97'dir.

Tablo 16.

İstismar Farkındalık Ölçeğinden Alınan Puanların Dağılımı:

	Anne (N=106)		Baba (N=91)		Toplam (N=197)	
	F	%	F	%	F	%
18-42	47	44.3	36	39.6	83	42.1
43-66	57	53.8	52	57.1	109	55.4
67-90	2	1.9	3	3.3	5	2.5
Toplam	106	100	91	100	197	100

Tablo 16 incelendiğinde Annelerin 47'si (%44.3) 18-42 aralığında, 57'si (%53.8) 43-66 aralığında ve 2'si (%1.9) 67-90 aralığında puan aldıkları görülmektedir. Babaların ölçekten aldıkları puanlar incelendiğinde; 36'sının (%39.6) 18-42 aralığında, 52'sinin (%57.1) 43-66 aralığında ve 3'ünün (%3.3) 67-90 aralığında puanlar aldıkları görülmektedir.

Tüm katılımcıların aldıkları puanlar incelendiğinde 83'ünün (%42.1) 18-42 aralığında, 109'unun (%57.1) 43-66 aralığında ve 5'inin (%2.5) 67-90 aralığında puan aldıkları görülmektedir.

4.3. Ölçekten Alınan Puanların Sosyo-Demografik Değişken Açısından İncelenmesi:

Tablo 17.

İstismar Farkındalık Ölçeğinden Alınan Puanların Ebeveynlerin Cinsiyeti Açısından Karşılaştırıldığı Bağımsız T Testi Sonuçları:

Cinsiyet	N	X	SS	t	Df	P
Kadın	106	46.43	10.78	-.367	195	.787
Erkek	91	47.01	11.24			

*p<.05

Tablo 17'de ölçekten alınan puanların ebeveynin cinsiyetine göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi analiz sonuçları görülmektedir. Tablo incelendiğinde ölçekten alınan puanların ebeveynin cinsiyeti açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermediği görülmektedir.

Tablo 18.

İstismar Farkındalık Ölçeğinden Alınan Puanların Ebeveynin Yaşı Açısından Karşılaştırıldığı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları:

	Yaş	N	Ort.	SS	Df	F	p
Anne	25'ten küçük	20	48.70	10.99	2	2.27	.108
	26-35 arası	55	44.30	9.5			
	36'dan büyük	31	48.80	12.26			
Baba	25'ten küçük	5	47.40	8.87	2	1.08	.344
	26-35 arası	43	45.20	7.35			
	36'dan büyük	43	48.76	8.37			

*p<.05

Tablo 18'de katılımcıların İstismar Farkındalık Ölçeğinden aldıkları puanların ebeveynin yaşı açısından farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan

Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları görülmektedir. Anne ile ilgili analize bakıldığında ölçekten alınan puanları yaş aralığına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir. Aynı şekilde baba olan katılımcıların da ölçekten aldıkları puanlar yaş aralığına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir.

Tablo 19.

İstismar Farkındalık Ölçeğinden Alınan Puanların Annenin Çalışma Durumu Açısından Karşılaştırıldığı Bağımsız T Testi Sonuçları:

	N	X	SS	t	Df	P
Çalışıyor	65	42.01	8.45	-6.18	104	.061
Çalışmıyor	41	53.43	10.43			

*p<.05

Tablo 19’da İstismar Farkındalık Ölçeğinden alınan puanların annenin çalışma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi analiz sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçları incelendiğinde her iki grup arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir (t=-6.18, p>.05).

Tablo 20.

İstismar Farkındalık Ölçeğinden Alınan Puanların Ebeveynlerin Eğitim Süresi Açısından Karşılaştırıldığı Bağımsız T Testi Sonuçları:

	Eğitim	N	X	SS	t	Df	P
Anne	11 yıl ve daha az	58	51.29	10.90	5.85	104	.000*
	11 yıldan fazla	48	40.56	7.15			
Baba	11 yıl ve daha az	43	53.51	9.16	6.21	89	.081
	11 yıldan fazla	48	41.18	9.69			

*p<.05

Tablo 20’de İstismar Farkındalık Ölçeğinden alınan puanların ebeveynlerin eğitim süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi analiz sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçları incelendiğinde eğitim süreleri 11 yıl ve daha az olan annelerin (X=51.29, SS=10.90) eğitim süreleri 11

yıldan fazla olan annelere ($X=40.56$, $SS=7.15$) göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde daha yüksek puanlar aldıkları görülmektedir ($t=5.85$, $p<.05$). Bir başka deyişle eğitim süresi az olan annelerin istismar potansiyeli eğitim süresi fazla olan annelere göre daha yüksektir. Baba olan katılımcıların aldıkları puanlar incelendiğinde; ölçekten alınan puanların eğitim süresine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir ($t=6.21$, $p>.05$).

Tablo 21.

İstismar Farkındalık Ölçeğinden Alınan Puanların Ailenin Gelir Durumu Açısından Karşılaştırıldığı Bağımsız T Testi Sonuçları:

	N	X	SS	t	Df	P
3000 TL'ye kadar	83	51.93	9.61	6.24	195	.000*
3001 TL ve üzeri	114	42.88	10.34			

* $p<.05$

Tablo 21'de İstismar Farkındalık Ölçeğinden alınan puanların ailenin gelir durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi analiz sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçları incelendiğinde 3001 TL ve üzeri gelir düzeyi olan ailelerin ($X=42.88$, $SS=10.34$) 3000 TL ve daha az geliri olan ailelere ($X=51.93$ $SS=9.61$) göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde daha düşük puanlar aldıkları görülmektedir ($t=-6.24$, $p<.05$). Bir başka deyişle düşük gelir düzeyindeki ebeveynler, yüksek gelir düzeyi olan ailelerdeki ebeveynlere göre istismar potansiyelleri daha yüksektir.

Tablo 22.

İstismar Farkındalık Ölçeğinden Alınan Puanların Aile Tipi Açısından Karşılaştırıldığı Bağımsız T Testi Sonuçları:

		N	X	SS	t	Df	P
Aile Tipi	Çekirdek Aile	168	46.72	10.82	-.106	194	.418
	Geniş Aile	28	46.96	12.03			

* $p<.05$

Tablo 22’de İstismar Farkındalık Ölçeğinden alınan puanların aile tipi ve aile türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi analiz sonuçları görülmektedir. Analiz sonucuna göre katılımcıların ölçekten aldıkları puanlar aile tipine (çekirdek-geniş aile) göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir ($t=.531$, $p>.05$).

Tablo 23.

İstismar Farkındalık Ölçeğinden Alınan Puanların Ailede Yaşayan Kişi Sayısı Açısından Karşılaştırıldığı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları:

Kişi Sayısı	N	Ort.	SS	Df	F	p
3	54	42.74	9.48			
4-7 arası	118	48.39	10.79	2	5.16	.007*
7’den fazla	25	47.24	12.91			

* $p<.05$

Tablo 23’de katılımcıların İstismar Farkındalık Ölçeğinden aldıkları puanların ailedeki kişi sayısı açısından farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçları incelendiğinde gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($F=4.67$, $p<.05$). Farkın belirlenmesi amacıyla yapılan post hoc analizlerinden Scheffe analizi sonucunda ailede yaşayan kişi sayısının 4-7 arasındaki grup ($X=48.39$, $SS=7.40$) 3 kişi olan gruba göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde daha yüksek puanlar almışlardır.

Tablo 24.

İstismar Farkındalık Ölçeğinden Alınan Puanların Çocuk Sayısı Açısından Karşılaştırıldığı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları:

Çocuk Sayısı	N	Ort.	SS	Df	F	p
1 Çocuk	53	43.24	9.82			
2 Çocuk	64	45.53	10.56	2	6.82	.001*
3 ve üzeri	80	49.92	11.25			

* $p<.05$

Tablo 24’de katılımcıların İstismar Farkındalık Ölçeğinden aldıkları çocuk sayısı açısından farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçları incelendiğinde gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($F=6.82$, $p<.05$). Farkın belirlenmesi amacıyla yapılan post hoc analizlerinden Scheffe analizi sonucunda, 3 ve üzeri çocuk sahibi olan ailelerdeki ebeveynlerin ($X=49.92$, $SS=11.25$) 1 çocuk sayısına sahip ($X=43.24$, $SS=9.82$) ailelerdeki ebeveynlere göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde daha yüksek puanlar aldıkları görülmektedir.

Tablo 25.

İstismar Farkındalık Ölçeğinden Alınan Puanların Çocuğun Cinsiyeti Açısından Karşılaştırıldığı Bağımsız T Testi Sonuçları:

	N	X	SS	t	Df	P
Kız Çocuğu	104	51.80	11.27	.936	-1.20	.035*
Erkek Çocuğu	93	45.69	10.60			

Tablo 25’de İstismar Farkındalık Ölçeğinden alınan puanların çocuğun cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi analiz sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçları incelendiğinde gruplar 4-6 yaş arası kız çocuğu olan ebeveynlerin ($X=51.80$, $SS=11.27$) erkek çocuğu olan ebeveynlere ($X=45.69$, $SS=10.60$) göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde daha yüksek puan aldıkları görülmektedir.

BÖLÜM V

5. TARTIŞMA VE YORUM

Bu araştırmanın temel amacı 4-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin istismar farkındalıklarının belirlenmesi ve sosyo-demografik özellikler açısından incelenmesidir. Çalışmanın bu bölümünde verilerin analizinden elde edilen bulgular ilgili literatür ışığında tartışılmıştır.

5.1. Ebeveynlerin İstismar Farkındalık Ölçeğinden Aldıkları Sonuçlar

Ebeveynlerin İstismar farkındalık ölçeğinden aldıkları sonuçlar incelendiğinde alınan puanların ortalamasının 46.70 olduğu görülmektedir. Bu ortalama ebeveynlerin orta düzeyde istismar potansiyelinin olduğunu göstermektedir. Ölçekte annelerin istismar potansiyeli oranlarına bakıldığında 57 annenin orta düzeyde ve 2 annenin de yüksek düzeyde istismar potansiyeli olduğu görülmektedir. Babalar ile ilgili oranlara bakıldığında 52 babanın orta düzeyde 3 babanın ise yüksek düzeyde istismar potansiyeli olduğu görülmektedir. Toplamda ise %55.4'lük dilimin orta ve yüksek düzeyde istismar potansiyeli olduğu görülmektedir.

Bir başka deyişle katılımcıların yarısından yarısından fazlasının 4-6 yaş arasındaki çocuklarını orta ve yüksek düzeyde istismar ettikleri, çocuklarına uyguladıkları davranışların istismar unsuru taşıyabileceği, çocuklarının diğer kişiler tarafından istismar edilmesi gibi konularda farkındalık düzeylerinin yüksek olmadığı söylenebilir.

Literatür incelendiğinde ulaşılan sonuca yakın bulgular olduğu görülmektedir. Bulut (2007) anneler üzerinde yaptığı bir çalışmada annelerin %78'inin çocuğuna fiziksel istismar davranışında bulunduğunu rapor etmektedir. Benzer şekilde Güler ve arkadaşları (2002) yapmış oldukları çalışma sonucunda ebeveynlerin %90'ının çocuklarını ihmal ve istismar ettiklerini rapor etmişlerdir. Bu oranın yüksek olmasının nedenleri arasında ebeveynlerin konu ile yeterince bilgiye sahip olmaması , bu alanda yapılan bilinçlendirme çalışmalarının yetersiz olması olduğu düşünülmektedir.

5.2. Ebeveynlerin Yaşı ve Cinsiyeti

Çalışmada ebeveynin yaşının ve cinsiyetinin çocuk istismarı açısından ayırt edici bir faktör olmadığı görülmektedir. Benzer şekilde annenin istismar farkındalığının çalışma durumuna göre farklılaşmamaktadır.

5.3. Ebeveynlerin Eğitim Durumu

Çalışmadaki bir diğer sonuca göre erkek katılımcıların (baba) ölçekten aldıkları puanlar eğitim süresi açısından anlamlı bir farklılık göstermez iken; eğitim süresi az olan annelerin (11 ve daha az) eğitim süresi yüksek olan annelere (11 yıldan fazla) göre istismar potansiyellerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Çocukların aile içinde istismara uğramaları ile ilgili araştırmalardan elde edilen veriler, bu süreçte çocuğun annesinin eğitim düzeyinin istismara maruz kalmasından önemli bir faktör olduğunu göstermektedir (Bahçecik ve Kavaklı, 1994; Şahin, 2001). Ayan ve Kocacık (2009) yapmış oldukları çalışma sonucunda çocukların anneleri tarafından şiddete maruz kalmalarında en fazla etkiye sahip olan değişkenlerden birinin annenin eğitim düzeyi olduğunu ve annenin eğitim düzeyi düştükçe istismar olasılığının arttığını rapor etmişlerdir.

5.4. Ailenin Ekonomik Durumu

Çalışmada, ailenin ekonomik durumunun çocuk istismarı konusunda ayırt edici bir faktör olduğu sonucuna varılmıştır. Analiz sonuçlarına göre gelir düzeyi düşük ailelerdeki ebeveynlerin, gelir düzeyi yüksek ailelerdeki ebeveynlere göre çocuğu istismar etme olasılıklarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalar da benzer şekilde ekonomik sorunları istismar potansiyelinin önemli bir risk faktörü olduğunu göstermektedir (İzmirli, Sur ve Polat, 2000; Öncü, Kurt, Esenay ve Özer, 2012; Pekdoğan, 2016).

Annenin eğitim düzeyi ve ailenin ekonomik düzeyi gibi faktörlerin istismar ile ilişkili olması beklenen bir sonuçtur.

5.5. Ailenin Kişi Sayısı

Çalışmadaki bir başka sonuç daha kalabalık ve daha çok çocuğa sahip ailelerdeki ebeveynlerin çocuğu istismar etme olasılığının daha yüksek olmasıdır. Çetin, Özözen-

Danacı (2016) yapmış oldukları çalışma sonucunda evde yaşayan kişi sayısının fazla olmasının, istismar olasılığını arttırdığı sonucuna varmışlardır. Bu durum çocuk sayısının artması ile ebeveynlerin çocuklarına vereceği şefkat, hoşgörü ve ilgilini azalması ve aile üyelerinin fazlalığı ile ebeveynlerin evdeki sorumluluklarının ve yaşam görevlerinin artarak daha fazla streste bulunmalarından kaynaklı olabilir.

5.6. Çocuğun Cinsiyeti

Çalışmanın son bulgusu ise kız çocukların erkek çocuklara oranla daha yüksek düzeyde istismar edilmesidir. Literatür incelendiğinde bu sonuca benzer bulgular olduğu görülmektedir. Öncü ve arkadaşları (2012) yapmış oldukları çalışmada aile içerisinde en çok kız çocuklarının istismara uğradığı sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde Sunday ve arkadaşları (2008) istismar oranının en çok kız çocuklarına yönelik olduğunu bulgulamışlardır. Kız çocukları, erkek çocuklarına göre daha sessiz ve tepkisiz kalmaktadırlar ve bu durum da istismar potansiyelinin artmasına neden olabilir.

BÖLÜM VI

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Çalışmanın sonucunda ebeveynlerin büyük bir kısmının çocuğa karşı davranışlarının istismar olarak algılanabileceği ve istismar farkındalıklarının düşük olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin istismar farkındalıkları demografik değişkenler açısından incelendiğinde; istismar farkındalığının ebeveynlerin yaşı açısından farklılık göstermediği görülmektedir.

Babanın istismar farkındalığı eğitim süresi açısından anlamlı bir farklılık göstermemesine karşın, daha az eğitim süresi olan annenin çocuğunu istismar etme riskinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte düşük ekonomik düzey ve geleneksel ailelerdeki ebeveynlerin çocuğunu istismar etme riskinin daha büyük olduğu görülmektedir.

Ailede yaşayan kişi sayısının fazla olması da istismar riskini arttıran bir etmen olarak göze çarpmaktadır. Son olarak kız çocuklarına karşı istismar potansiyelinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

6.2. Öneriler

Bu sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulabilir:

Annenin eğitim düzeyinin çocuğu istismar etme ve çocuğun karşılaşabileceği istismar ile ilgili farkındalık düzeyine etkisinin önemli olduğu görülmektedir. Bu nedenle özellikle annenin bilinçlendirilmesine dair çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Ruh sağlığı çalışanlarının aile, okul ve toplum temelli istismarı önleme programları yoluyla ebeveynlerin istismar hakkında bilgi seviyelerinin ve çocuk bakım becerilerinin artırılması, çocuk istismarının önlenmesinde aktif role sahip diğer kurumlarla işbirliği yapılması, toplumsal farkındalığın oluşturulmasında gibi konularda sistematik olarak çalışmalar yapmaları önerilmektedir.

Çocuk istismarı ile ilgili önlemlerin alınması ve istismarın engellenmesi amacıyla bu ihtimali güçlendiren nedenlerin üzerinde durulmalı ve risk grubunda olan özellikle evde yaşayan birey sayısının yüksek olduğu aileler yakından takip edilmelidir.

Bununla birlikte çocuk ve bakım verenlere odaklı danışmanlık ve terapi girişimlerinde; ebeveyn ve çocuk etkileşimlerini ve aktivitelerini geliştirmek, ebeveynlerin iletişim ve davranış becerilerini geliştirmek aile içi şiddetin çocuklar üzerindeki etkileri konusunda ebeveynlerin bilgilerini artırmak, çocukların sıkıntılarını hafifletmek ve çocukların duygu ve düşüncelerini daha iyi anlamalarına yardımcı olmak amaçlanması önerilmektedir.

Çocuk sayısı fazla olan ailelerde, ailenin iletişim halinde olduğu okul, okul psikolojik danışmanları birimleri, toplum sağlığı merkezleri gibi kurumlar tarafından bu ailelere eğitim, destek ve bilinçlendirme çalışmalarına ağırlık verilmesi önerilmektedir.

İstismar ile ilgili önleyici çalışmaların sadece bilgilendirme düzeyinde kalmaması, ayrıca ebeveynlerin stresini azaltma öfkelerini kontrol etme gibi değişkenler üzerinde çalışılmasının da önemli olduğu düşünülmektedir. Ebeveynlerin ihtiyacı dahilinde onlara psikolojik destek verilmesinin iyi olacağı düşünülmektedir.

İstismar ile ilgili araştırmalardaki en önemli zorluklardan biri yeterli değerlendirme araçlarına sahip olunmamasıdır ve konu hakkındaki doğru bilgiler edinmedeki zorluk bunun en önemli nedenidir. Bu bilgidен hareketle konu ile ilgili çocuktan da bilgi almanın önemli olabileceği düşünülmektedir. Çünkü bilindiği gibi öz bildirim araçları sosyal istenirlik çerçevesinde güvenilir sonuçlar vermeyebilir.

Öz bildirim yanısıra gözlem yöntemi de kullanılabilir. Belirli pilot bölgelerde ebeveyn çocuk ilişkisinin gözlenmesi ve istismar düzeyinin belirleyen risk faktörlerinin ortaya konulması konunun daha iyi anlaşılmasına olanak sağlayacağı düşünülmektedir.

Son olarak mevcut çalışmanın tek bir şehirde ve küçük bir örneklem üzerine yapılması sonuçların genellenebilirliğini düşürmektedir. Bu tarz çalışmaların Diyarbakır iline benzer örf ve adet özelliklere sahip bölgelerde de yapılması, araştırma sonuçlarının karşılaştırılmasının daha kapsamlı sonuçlar vereceği düşünülmektedir.

Böylece Türkiye'nin çeşitli bölgelerini kapsayacak büyük bir örneklem grubu ile çalışılmasının daha güvenilir sonuçlar vereceği düşünülmektedir.

7. KAYNAKÇA

- Akduman, G. G., Ruban, C., Akduman, B., & Korkusuz, İ. (2005). Çocuk ve cinsel istismar. *Adli Psikiyatri Dergisi*, 3(1), 9-14.
- Akçay, Ş. (2008). İstanbul Üniversitesine bağlı tıp fakültelerinde çocuk sağlığı ve hastalıkları anabilim dalları ile travma ve acil cerrahi birimlerinde görev yapan son dönem tıpta uzmanlık öğrencilerinin çocuk ihmali ve istismarı konusunda bilgi, deneyim ve davranışlarını belirleme araştırması. *İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi*.
- Akkuş, P (2017). Cinsel İstismar Mağduru Kız Çocuklar: Sosyolojik ve Viktimolojik Bir İnceleme. Yayınlanmamış Doktora tezi. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akyüz G, Şar V, Kugu N, Doğan O. (2005). Reported childhood trauma, attempted suicide and self-mutilative behavior among women in the general population. *Eur Psychiatry*, 20:268-273.
- Alikaşifoğlu M, Erginoz E, Ercan O, Kaymak DA, Uysal Ö, İlter Ö. (2006). Sexual abuse among female high school students in Istanbul, Turkey. *Child Abuse Negl*; 30:247-255.
- Alpay, E. H., Aydın, A., & Bellur, Z. (2017). Çocukluk Çağı Travmalarının Depresyon ve Travma Sonrası Stres Belirtileri İle İlişkisinde Duygu Düzenleme Güçlüklerinin Aracı Rolü (Tur). *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 20(3), 218-226.
- Altıparmak, S., Yıldırım, G., Yardımcı, F., & Ergin, D. (2013). Annelerden alınan bilgilerle çocuk istismarı ve etkileyen etkenler. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14(4).
- Aral, N. (1997). *Fiziksel istismar ve çocuk*. Tekışık Veb Ofset Tesisleri.
- Aral, N., & Gürsoy, F. (2001). Çocuk hakları çerçevesinde çocuk ihmal ve istismarı. *Milli Eğitim Dergisi*, 151(5).
- Atamer, A. (2005). Çocuk istismarı tarama anketi: Geliştirme, geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul*.
- Avrupa Birliği Konseyi (2010) <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun> 29.06.2018 tarihinde alınmıştır.
- Ayan, S., & Kocacık, F. (2009). Çocuk istismarı: Sivas (Türkiye) Örneği. *Uluslar Arası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1, 953-68.

- Ayraller Taner, H., Çetin, F. H., Işık, Y., & İşeri, E. (2015). Cinsel istismara uğrayan çocuk ve ergenlerde psikopatoloji ve ilişkili risk etkenleri. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 16(4).
- Bahar, G. Savaş, H. Bahar, A. (2009). Çocuk İstismarı ve İhmali: Bir Gözden Geçirme. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4 (12), 52-65.
- Bal, S. (2010). Çocukluk örselenme yaşantıları, ana-baba-ergen ilişki biçimleri ve sosyal destek algısının, kural dışı davranışlarla ilişkisi. *Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana*.
- Balkan Ülkeleri Epidemiyolojik Araştırması (2013). Erişim tarihi: 25 Haziran 2018. www.becan.eu.
- Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (S.H.Ç.E.K.) (2010). Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Rapor,
- Bahçecik N, Kavaklı A. (1994) Çocuk istismarı ve ihmali hemşirenin koruyucu sağlık hizmetlerinde ve tedavi edici kurumlardaki sorumluluğu. *Hemşirelik Bülteni*, 32: 45-52.
- Bekçi, B. (2006). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde aile içi çocuk istismarı ve öfke tetikleyicileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Unpublished master’s thesis, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul*.
- Bilir, Ş., Arı, M., Dönmez, N. B., Atik, B. ve San, P. (1991). Türkiye’nin 16 ilinde 4-12 yaşlar arasındaki 50.473 çocuğa fiziksel ceza verme sıklığı ve buna ilişkin problem durumlarının incelenmesi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 1(1). 53-66.
- Büke, A. S. (2006). *Travma. Çocukluk Çağı Travmaları*, (Editör: Rıza Doğan, İrfan Taştepe, Tuba Liman). Ankara: MN Medikal ve Nobel Tıp Kitap Sarayı, 767-788.
- Browne, K. D., Hanks, H., Stratton, P., & Hamilton, C. (2002). *Early prediction and prevention of child abuse: A handbook*. John Wiley & Sons.
- Browne, K., Cârțână, C., Momeu, L., Păunescu, G., Petre, N., & Tokay, R. (2002). Child abuse and neglect in Romanian families: a national prevalence study 2000. *Copenhagen, WHO Regional Office for Europe*, 45-58.
- Can, M., Tırtıl, L., & Dokgöz, H. (2009). Çocuk istismarı olgularında hekim sorumluluğu. *Klinik Gelişim*, 22(14), 89-94.
- Coulter, M. L., Kuehnle, K., Byers, R., & Alfonso, M. (1999). Police-reporting behavior and victim-police interactions as described by women in a domestic violence shelter. *Journal of Interpersonal Violence*, 14(12), 1290-1298.

- Çamurdan, A. (2006). *Çocuk İhmali. Çocuk İstismarı ve İhmaline Multidisipliner Yaklaşım*. Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara
- Çetin, Z., & Özözen-Danacı, M. (2016). A multivariate examination of the child-abuse potential of parents with children aged 0-6. *Eurasian Journal of Educational Research*, 66, 71-86.
- Demirci, K. (2016). Çocukluk Çağı Travmaları ve Obsesif Kompulsif Belirtilerin İlişkisinin İncelenmesi. *Journal of Mood Disorders (JMOOD)*, 6(1), 7-13.
- Dube, S. R., Cook, M. L., & Edwards, V. J. (2010). Peer reviewed: Health-related outcomes of adverse childhood experiences in Texas, 2002. *Preventing chronic disease*, 7(3).
- Dubowitz H. (2002). Preventing Child Neglect and Physical Abuse. *Pediatr Rev*, 23:191-196.,
- Dünya Sağlık Örgütü Çocuğa Kötü Muamele Raporu, (2002) http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/global_campaign/en/chap3.pdf. Erişim tarihi: 19.08.2018
- Erol, D. (2007). Okulöncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin, çocuklardaki fiziksel istismar belirtilerine ilişkin farkındalıkları (Eskişehir il örneği). Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Erten, E., Uney, A. F. K., & Fıstıkcı, N. (2015). Bipolar bozukluk ve çocukluk çağı travması. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 7(2), 157-165.
- Eşiyok, B. ve Hancı, H. (2001). Yapay Bozukluk: Münchausen Sendromu. *TBB Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*. 10 (9), 326–327.
- Evren, C., & Ögel, K. (2003). Alkol/madde bağımlılarında dissosiyatif belirtiler ve çocukluk çağı travması, depresyon, anksiyete ve alkol/madde kullanımı ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 4, 30-37.
- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A. G., & Buchner, A. (2007). G* Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior research methods*, 39(2), 175-191.
- Fergusson, D. M., & Lynskey, M. T. (1997). Physical punishment/maltreatment during childhood and adjustment in young adulthood. *Child Abuse & Neglect*, 21(7), 617-630.
- Finkelhor, D. (2010). *Sexually victimized children*. Simon and Schuster, New York.

- Freitag, R., Lazoritz, S., & Kini, N. (1998). Psychosocial aspects of child abuse for primary care pediatricians. *Pediatric Clinics of North America*, 45(2), 391-402.
- Goodwin, M. P., & Roscoe, B. (1990). Sibling violence and agonistic interactions among middle adolescents. *Adolescence*, 25(98), 451.
- Gökler R. (2008). Eğitimde çocuk istismarı ve ihmaline genel bir bakış. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10: 47-76.
- Görak, G. N., & Bahçeçik, S. Y. (1999). “Üniversite Öğrencilerinin Çocukluk Dönemlerinde Karşılaştıkları Çeşitli Cinsel İstismarlar”. 1. İstanbul Çocuk Kurultayı Araştırmalar Kitabı. İstanbul: İstanbul Çocukları Vakfı Yayınları.
- Gül, A., Gül, H., Özen, N. E., & Battal, S. (2016). Çocukluk Çağı Travmaları Zemininde Depresyon Anksiyete ve Dissosiasyon Semptomları İlişkisinin Araştırılması. *Journal of Mood Disorders (JMOOD)*, 6(3), 107-15.
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 24 (3):128 – 134.
- Güloğlu, B., Kararımak, Ö., & Emirallı, E. (2016). Çocukluk çağı travmalarının tinsellik ve affetme üzerindeki rolü. *Journal of Psychiatry*, 17(4), 309-16.
- Güner, Ş. İ., Güner, S., & Şahan, M. H. (2010). Çocuklarda sosyal ve medikal bir problem; istismar. *Van Tıp Dergisi*, 17(3), 108-113.
- Güz, H., Doğanay, Z., Çolak, E., Tomaç, A., Sarısoy, G., Özkan, A. (2003) Konversiyon bozukluğunda çocukluk çağı travma öyküsünün psikiyatrik belirtilere etkisi var mı? *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 2003;6:80-85
- Hildyard, K. L., & Wolfe, D. A. (2002). Child neglect: developmental issues and outcomes. *Child Abuse & Neglect*, 26(6-7), 679-695.
- Kaplan S, Pelcovitz D, Labruna V. (1999). Child and adolescent abuse and neglect research: a review of the past 10 years. Part I: Physical and emotional abuse and neglect. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*; 38:1214-22.
- Kara B, Biçer Ü, Gökalp A. (2004). Çocuk istismarı. *Çocuk Hastalıkları ve Sağlığı Dergisi*, 47(2): 140-151.
- Karadeniz S. (2008). Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları İle Psikolojik Doğum Sırası Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Samsun.

- Karagöz, B., & Dağ, İ. (2015). Kendini yaralama davranışlarında çocukluk dönemi istismarı ve ihmali ile duygu düzenleme güçlüğü arasındaki ilişki: Alkol ve/ya madde bağımlısı bir grupta kendini yaralama davranışının incelenmesi. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 52; 8-14.
- Karakoç, F. (2017). Öğretmenlerin Çocuk İhmal ve İstismarına Yönelik Farkındalık Düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Karaman Y. (1993). İlkokul Öğretmenlerinin Gözlemlerine Göre Çocukların Aileleri Tarafından İstismarı ve İhmali. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Karasar, N. (2007). Bilimsel Araştırma Yöntemi.(17. Baskı), Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti. Ankara.
- Kavaklı A, Pek H, Bahçecik N. (1998). *Hırpalanmış Çocuk Sendromu. Çocuk Hastalığı Hemşireliği*, Yüce Yayım, 2. Baskı, İstanbul.
- Kessler, R. C., Sonnega, A., Bromet, E., Hughes, M., & Nelson, C. B. (1995). Posttraumatic stress disorder in the National Comorbidity Survey. *Archives of General Psychiatry*, 52(12), 1048-1060.
- Kocaer, Ü. (2006). Hekim ve hemşirelerin çocuk istismarı ve ihmeline yönelik farkındalık düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri, İstanbul.
- Koç, F., Aksit, S., Tomba, A., Aydın, C., Koturoğlu, G., Aslan, A., ... & Çelik, A. (2012). Çocuk istismarı ve ihmali olgularımızın demografik ve klinik özellikleri: Ege Üniversitesi Çocuk Koruma Birimi'nin bir yıllık deneyimi. *Türk Pediatri Arşivi*, 47(2).
- Kozcu, Ş. (1991). "Çocuk İstismarı ve İhmali", Aile Yazıları, 5/3, s.380
- Kuğuoğlu, S. (2004). Çocuk İstismarı ve ihmali. *Ed. Şelimen, D. Acil Bakım*, 3.
- Kulaksızoğlu A. (2004). Ergenlik Psikolojisi. 6. Basım, Remzi Kitabevi. İstanbul
- Kuşgözoğlu, T. (2010). Çocuk İhmal ve İstismarını Tanıma/Tanımlama, İGEB , Ankara, Mayıs-2010.
- Maniglio, R. (2013). Child sexual abuse in the etiology of anxiety disorders: A systematic review of reviews. *Trauma, Violence, & Abuse*, 14(2), 96-112.
- Müderrişoğlu S (2014) Türkiye'de 0-8 Yaş Arası Çocuklara Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. İstanbul, Bernard van Leer Vakfı.

- National Child Traumatic Network (2010) <http://www.nctsn.org/products/caring-children-who-have-experienced-trauma-workshop-resource-parents>. 19.08.2018 tarihinde alınmıştır.
- Irmak, T. (2008). Çocuk istismarı ve ihmalinin yaygınlığı ve dayanıklılıkla ilişkili faktörler. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- İzmirli, M., Sur, H., & Polat, N. (2000). Çocuğa karşı dayak olgusu ve çocuk istismarı. *Çocuk Forumu Dergisi*, 3(1), 37-49.
- Olive, M. F. (2007). *Child abuse and stress disorders*. Infobase Publishing.
- Oral R, Can D, Kaplan S, Polat S, Atesa N, Çetin G, Miral S, Hanci H, Erşahin Y, Tepelid N, Bulguc A, Tiras B. (2001). Child abuse in Turkey: an experience in overcoming denial and a description of 50 cases. *Child Abuse and Neglect*, 25: 279-290.
- Ovacık, A. C. (2008). Aile içi şiddetin erkek çocuğun şiddet içeren suç işleme davranışına etkileri. *Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul*.
- Öncü, E., Kurt, A. Ö., Esenay, F. I., & Özer, F. (2012). Çalışan çocukların ailede istismarı/Abuse of working children within the family. *Turkish Journal of Public Health*, 10(3), 128-140.
- Özbesler, C., & Çoban, A. (2013). İhmal ve İstismar Mağduru Çocuklarla Sosyal Hizmet, Sosyal Politika ve Kamu Yönetimi Bileşenleriyle Sosyal Hizmet Temelleri ve Uygulama Alanları.
- Özcebe, H., Küçük Biçer, B., Çetin, E., Yılmaz, M., & Zakirov, F. (2011). 0-10 yaş aralığında çocuğu olan babaların çocuk sağlığı ve bakımındaki rolleri. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 54(2), 70-8.
- Özer E, Bütün C, Beyaztaş F, Engin A. (2007). Çorum Adli Tıp Şube Müdürlüğü' ne 2006-2007 yıllarında başvuran cinsel istismar mağduru çocuk olguların değerlendirilmesi. *C.Ü. Tıp Fakültesi Dergisi*, 29(2): 51-55.
- Özmen, S.K. (2004). Aile İçinde Öfke ve Saldırganlığın Yansımaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 37 (2), 27-39.
- Paavilainen E, Tarkka MT. (2003) Definition and identification of child abuse by Fin Public Health Nurses. *Public Health Nurs*, 20:49-55.
- Pekdoğan, S. (2017). İstismar farkındalık ölçeği ebeveyn formu: ölçek geliştirme çalışması. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (62), 173-185.

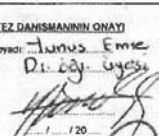
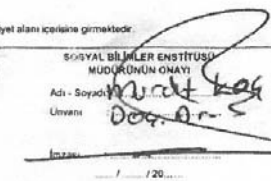
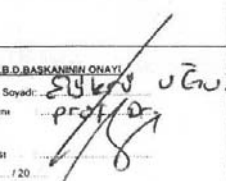
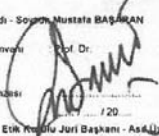
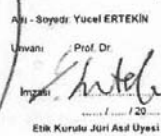

- Pekdoğan, S. (2016). Annelerin istismar potansiyellerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 17(2), 425-441.
- Pekdoğan, S., & Kanak, M. (2017). 4-6 Yaş çocuğa sahip annelerin istismar düzeylerinin kadının çalışması ve algılanan cinsiyet rolleri ile olan ilişkisinin incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 10(48).
- Pelendecioğlu, B., & Bulut, S. (2009). Çocuğa yönelik aile içi fiziksel istismar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Pereda, N., Guilera, G., Forns, M., & Gómez-Benito, J. (2009). The international epidemiology of child sexual abuse: A continuation of Finkelhor (1994). *Child Abuse & Neglect*, 33(6), 331-342.
- Polat, O. (1997). Çocuk İstismarı Teşhis ve Tedavi. *The Bulletin of Legal Medicine*, 2(1), 43-43.
- Polat, O. (2007). *Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı 1*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Polat, O. (2001). Aile İçi Cinsel İstismar: Ensest. *Çocuk Forumu*, 4(2), 1-12.
- Polat, O., İnancı, M. A., & Aksoy, M. E. (1997). *Cinsel Suçlar*. Adli Tıp Ders Kitabı. Nobel Tıp Kitapevleri, 340-60.
- Powers JL, Eckenrode J, Jaklitsch B. (1990). Maltreatment among runaway and homeless youth. *Child Abuse & Neglect*, 14:87-98.
- Prior, V., Lynch, M., & Glaser, D. (1999). Responding to child sexual abuse: an evaluation of social work by children and their carers. *Child and Family Social Work*, 4, 131-143.
- Roche, A. J., Fortin, G., Labbé, J., Brown, J., & Chadwick, D. (2005). The work of Ambroise Tardieu: the first definitive description of child abuse. *Child Abuse & Neglect*, 29(4), 325-334.
- Runyan, D., Wattam, C., Ikeda, R., Hassan, F., & Ramiro, L. (2002). Child abuse and neglect by parents and other caregivers. World Report on Violence and Health. http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/FullWRVH.pdf 21.07.2018 tarihinde alınmıştır.
- Sertler S. (2002). Kronik Hastalık Tanısı Konulmuş Hastanede Yatan 6 Yaş üstü Çocuklarda Duygusal İhmal ve İstismarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, MÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul,

- Sunday, S., Labruna, V., Kaplan, S., Pelcovitz, D., Newman, J., & Salzinger, S. (2008). Physical abuse during adolescence: Gender differences in the adolescents' perceptions of family functioning and parenting. *Child Abuse & Neglect*, 32(1), 5-18.
- Şahin F.(2001). Çocuk istismarı ve ihmalinin önlenmesinde hekimin rolü, *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*, 10(7): 246-249.
- Şahiner ÜM, Yurdakök K, Kavak US ve ark. (2001). Tıbbi açıdan çocuk istismarı. *Katkı Pediatri Dergisi*, 22:276-85.
- Şenkal, İ., & Işıklı, S. (2015). Çocukluk çağı travmalarının ve bağlanma biçiminin depresyon belirtileri ile ilişkisi: Aleksitiminin aracı rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26(4), 261-67.
- Şimşek, Ş., Fettahoğlu, E. Ç., & Özatalay, E. (2011). Cinsel istismara uğramış çocuklarda ve ebeveynlerinde travma sonrası stres bozukluğu. *Dicle Tıp Dergisi*, 38(3).
- Taner, Y., & Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri. *Acta Medica*, 35(2), 82-86.
- Tıraşçı Y, Gören S. (2007). Çocuk istismarı ve ihmali. *Dicle Tıp Dergisi*, 34:70-74.
- Topbaş M (2004). İnsanlığın Büyük Bir Ayıbı: Çocuk istismarı. *Türk Silahlı Kuvvetleri Koruyucu Hekimlik Bülteni*; 3:76-80.
- Topçu, S. (2009). *Cinsel istismar*. Phoenix Yayınevi.
- Turhan E, Sarıgün Ö, İnandı T. (2006). Birinci basamakta çocuk istismarı ve önlenmesi. *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi*; 15:153-157).
- Türk Dil Kurumu (2018) http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama
İnternet erişim: 18.08.2018.
- Unicef (2013). Çocuğa Karşı Şiddeti İzleme Göstergeleri Kılavuzu. Erişim: 12.08.2018.
<http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/izleme-gostergeleri-kilavuzu.pdf>.
- Ünal F. (2008). Ailede Çocuk İstismarı ve İhmali. *Türkiye Sosyal Araştırma Dergisi*; 12(1):9-18.
- World Report on Violence and Health. (2010). Child abuse and neglect by parents and other caregivers, www.who.int/entity/violence_injury_prevention/violence.
İnternet Erişim: 20.07.2018.
- Yağmur, F., Öztop, D. B., & Asil, H. (2008). Çocukların Cinsel İstismarı. *Çocuk Dergisi*, 8 (2):77-80, 2008

- Yalçın, H., Koçak, N., & Duman, G. (2014). Anne babaların çocuk istismarı ile ilgili tutumlarının incelenmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16: 137-143
- Yalçınkaya (2011). Kartal İlçesinde Çocukta Cinsel İstismar Olgularının Değerlendirilmesi. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yarar, F., & Yarış, F. (2011). Birinci basamakta çocuk istismarı ve ihmaline yaklaşım. *Turkish Journal of Family Practice/Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 15(4).
- Yavuzer, H. (2000). *Okul Çağı Çocuğu*. Remzi Kitabevi: İstanbul
- Yılmaz, G. (2009). Cinsel istismara uğramış ve uğramamış 6-12 yaş grubundaki çocukların aile resmi çizimleri, davranış sorunları ve ailelerin işlevsel özelliklerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Zeren, C., Yengil, E., Çelikel, A., Arık, A. & Arslan, M. (2012). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı istismarı sıklığı. *Dicle Tıp Dergisi*, 39 (4), 536-541.
- Zoroglu, S. S., Tüzün, Ü., Sar, V., Öztürk, M., Kora, M. E., & Alyanak, B. (2001). Çocukluk dönemi istismar ve ihmalinin olası sonuçları/Probable results of childhood abuse and neglect. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2(2), 69.

8. EKLER

8.1. Etik Kurul Onay Belgesi

T.C. GAZİ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZİNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU ÖĞRENCİ BİLGİLERİ					
T.C. NO'SU	51266705056				
ADI VE SOYADI	Nurcan ERCAN				
ÖĞRENCİ NO	201610011				
TEL. NO' LARI	0506 981 21 50				
E- MAİL ADRESLERİ	ncayan1996@hotmail.com				
ANA BİLİM DALI	Psikoloji Lisans Programı				
PROGRAM ADI	Psikoloji (Tezli Lisans)				
BİLİM DALININ ADI	Psikoloji				
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	Tez				
İSTENİLEN BULUNUŞ DÖNEMİ AIT DÖNEMİN KAYDINI YAPILIP-YAPILMADIĞI	2017-2018 DÖNEMİ KAYDINI YENİLEMEDİM / YENİLEDİM				
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER					
TEZİN KONUSU	4-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin istismar farkındalıkları				
TEZİN AMACI	4-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin istismar farkındalıklarının belirlenmesine ve bazı değişkenleri açısından inceleme				
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	4-6 yaş grubu çocuk sahibi olan ebeveynlerin çocuğa uygulanmış ve kendi tutumlarının istismar farkındalıklarının belirlenmesini amaçlayan ve Diyarbakır ilinde bulunan 193 ebeveynin kişisel bilgi formu ve istismar farkındalık ölçeği (Ebeveyn Formu) uygulanarak sonuçları elde edilmiştir.				
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER / KURUMLARIN ADLARI	-				
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AIT BİLGİLER (KURUMUN ADI - BÜYESİ / MODÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)	-				
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINACAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇESİNDE HANGİ KURUMUN HANGİ BÖLÜMÜNDE HANGİ ALANIN HANGİ HONORARIN HANGİ ÖZÜRLÜ KİŞİLERE VE UYGULANACAK OLAN AYRIMLI BİLGİLER	-				
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AIT ANKETLERİN ÖLÇKELERİN BAŞLIKLARI HANGİ ANKETLERİN ÖLÇKELERİN UYGULANACAK	-				
EKLER (ANKETLER, ÖLÇKELER, FORMLAR - ÖZEL EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE HANGİ ANKETLERİN ÖLÇKELERİNİN İSİMLERİ VE AYRINTILI YAZILIMLARI)	1) Kişisel Bilgi Formu (1 sayfa) 2) İstismar Farkındalık Ölçeği (Ebeveyn Formu) - (2 sayfa) 3) 4)				
ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: Nurcan ERCAN	ÖĞRENCİNİN İMZASI: 	TARH: 28.09.2018			
TEZ / ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ GÖZLENDİRME SONUÇU					
1. Seçilen konu bilim ve iş dünyasına katkı sağlayabilmektedir.					
2. Anılan konu faaliyet alanı kapsamında girmektedir.					
1. TEZ DANIŞMANININ ONAYI	2. TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)	SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI	A.B.D. BASKANININ ONAYI		
Adı - Soyadı: Yunus Emre ATILAR	Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı: Mustafa Kaya	Adı - Soyadı: Mustafa UĞUR		
Unvanı: Dr. Öğr. Üyesi	Unvanı:	Unvanı: Doç. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.		
İmzası: 	İmzası:	İmzası: 	İmzası: 		
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AIT BİLGİLER					
Adı - Soyadı: Mustafa BAKIRAN	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN	Adı - Soyadı: Deniz Aynur ÖZLER	Adı - Soyadı: Ali Engin OBA	Adı - Soyadı: Mustafa Tavfik ODMAN	Adı - Soyadı:
Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı:
İmzası: 	İmzası: 	İmzası: 	İmzası:	İmzası:	İmzası:
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Yedek Üyesi
Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı:
Unvanı:	Unvanı:	Unvanı:	Unvanı:	Unvanı:	Unvanı:
İmzası:	İmzası:	İmzası:	İmzası:	İmzası:	İmzası:
Etik Kurulu Jüri Yedek Üyesi					
Adı - Soyadı:					
Unvanı:					
İmzası:					
Etik Kurulu Jüri Yedek Üyesi					
OY BİRLİĞİ İLE ☐					
OY ÇOKLUĞU İLE ☐					
Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/ Formları/Ölçekleri Gaz Üni. Sos. Bil. Enst. Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince İncelenmiş olup, / 20 / 20 tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli iznin verilmesi taraftarımızca uygundur.					
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRÜNE ONAYLATILARAK ENSTİTÜ SEKRETERLİĞİNE TESLİM EDİLECEKTİR.					
EKLER: Sayfa Öçeği Sayfa Anket Sayfa Formları.					

50 BE-46

8.2. Kişisel Bilgi Formu

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma Çağ Üniversitesi Psikoloji Yüksek Lisans Programı'nda yürütülmekte olan yüksek lisans tez çalışması için gerçekleştirilmektedir. Hiçbir sorunun doğru veya yanlış cevabı yoktur. Lütfen ölçekleri kendi düşünceleriniz doğrultusunda ve tamamen doldurunuz; zira eksik olan ölçekler değerlendirmeye alınmayacaktır. Formların hiçbir yerinde adınız kimliğiniz veya iletişim bilgileriniz sorulmamaktadır. Doldurmuş olduğunuz ölçekler sadece araştırmacı tarafından bilimsel amaçla değerlendirilecek ve kesinlikle üçüncü şahıslar ile paylaşılmayacaktır.

1. Anketi Cevaplayan	☐ Anne		☐ Baba	
2. Annenin yaşı	25 yaşından küçük		☐ 26-35 arası	
3. Annenin eğitim durumu	☐ Okur – yazar		☐ İlkokul	
	☐ Lise		☐ Üniversite	
4. Annenin mesleği	☐ Çalışıyor		☐ Çalışmıyor	
5. Babanın yaşı	25 yaşından küçük		☐ 26-35 arası	
6. Baba eğitim durumu	☐ Okuz – yazar		☐ İlkokul	
	☐ Lise		☐ Üniversite	
7. Babanın Mesleği	☐ Kamu		☐ Özel Sektör	
8. Ailenin gelir Durumu	3000 TL ve altı		3001 TL ve üzeri	
9. Aile Tipi	☐ Çekirdek aile		☐ Geniş aile	
10. Ailede kişi sayısı	☐ 0-3		☐ 4-7	
11. Çocuk sayısı	☐ 1 çocuk		☐ 2 çocuk	
12. Çocuğun cinsiyeti	☐ Kız çocuğu		☐ erkek çocuğu	

8.3. İstismar Farkındalık Ölçeği Ebeveyn Formu

İfade	Çocuğunuz olumsuz bir davranış sergilediğinde	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1	Fiziksel ceza uygularım.					
2	İsteddiği şeyden yoksun bırakırım.					
3	Davranışını görmezden gelirim .					
	Çocuğum cinsellikle ilgili konulardan söz ettiğinde					
4	Konuyu nerden öğrendiğini sorgularım.					
5	Bu konuların ayıp olduğunu söylerim.					
6	Konu hakkında doğru bilgilenmesi için onunla konuşurum.					
	Çocuğum televizyon izlerken					
7	Cinsel içerikli sahnelerde Tv'yi kapatır ya da kanal değiştiririm.					
8	Cinsellik, şiddet vb. Sahnelerde çocuğumun					

	doğru bilgilenmesi için sesli yorum yaparım.					
9	Çocuğumun cinsellik, şiddet gibi sahnelerden etkilenmemesi için Tv'yi kapatır, o uyuduktan sonra izlerim					
	Çocuğumun vücudunda darp izine rastlarsam					
10	Oynarken olabileceğini düşünür ve üzerinde durmam					
11	Çok telaşlanır hemen doktora götürürüm.					
12	Çocuğuma sorup nasıl olduğu hakkında bilgi alırım					
13	Onu hırpalır, kırııcı sözler söylerim.					
14	Ona bu bu davranışının beni rahatsız ettiğini söylerim.					
15	Yanımdan uzaklaşır sakınlaşmaya çalışırım.					

	Meşgul olduğum zaman çocuğum bana bir şey anlatmak istediğinde					
16	İşime biraz ara verip onu dinlerim.					
17	Şimdi işim vardır, sonra anlatmasını isterim.					
18	Hem işim yapar, hem de onu dinlerim.					

9. ÖZGEÇMİŞ

1986 yılında Şanlıurfa'da doğan Nurcan ERCAN sırası ile Ata İlköğretim Okulu-2000, Atatürk Baraj Lisesi-2004, Dicle Üniversitesi Sosyoloji Bölümü-2008, Dicle Üniversitesi Felsefe Grubu Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisansı -2008 ve Dicle Üniversitesi Psikoloji Bölümü-2009 programlarından mezun olmuştur.

Mezun olduktan sonra Sosyal Hizmetler Kurumunda bir süre çalıştıktan sonra 2011 yılından itibaren Milli Eğitim Bakanlığı'nda psikolojik danışman olarak çalışmaktadır.

2008 yılı Sosyoloji Bölümü lisans bitirme tezini "İşkence Görmüş Mahkumların Cezaevi Sonrasında Toplumsal Uyumları" konusunda yapan Nurcan Ercan ;sokakta çalışan çocuklar, şiddete uğramış kadınlar, mülteciler, savaş sonrası göç eden kadınlar gibi dezavantajlı gruplar ile gönüllü birçok çalışma yapmış ve projede yer almıştır.

İletişim:frezya1986@hotmail.com